

11

as
73

AMATÉRSKÁ SCÉNA

ROČNÍK 10
LISTOPAD
KČS 4

Přerovská skupina Poutníci

Vlevo dole Kasteláni z Českých Velenic, vpravo dole záběr z estrády plzeňského divadelního kroužku

ŽELEZNIČÁŘSKÁ ČESKÁ TŘEBOVÁ 1973

Pražský dům železničářů uspořádal v září I. přehlídku železničářských souborů MJF a recitátorů. Smyslem úspěšného pokusu bylo podnitit aktivitu uměleckých kolektivů i jednotlivců a získat přehled o jejich činnosti. Tato celostátní akce signalizovala nezbytnost větší metodické pomoci souborům, stejně jako poukázala na rezervy, které v této oblasti ještě jsou. K slušné úrovni přehlídky přispěl i odborný seminář vedený doc. Janem Císařem o problematice malých dramatických kolektivů.

Železničáři učinili první krok. Česká Třebová patrně bude každoročním dostaveníčkem souborů MJF, které i na železnici mají zelenou. bk

SEDM DIVADELNÍCH VEČERŮ

MOSKVA - LENINGRAD

ALENA MORÁVKOVÁ

Červnová divadelní Moskva byla pro mě překvapením. Zatímco u nás v druhé polovině června vyoukne „okurková sezóna“, tady se hrálo „naplno“. Divadla se chystala na zájezdy začátkem července. Je zvykem, že severané jezdí na jih a naopak. Do Moskvy přijede gruzínské divadlo, moskevský Sovremennik plánuje zájezd do Rigy. Představení začínají v sedm hodin, za plného slunce. Diváky neodradí ani třicetistupňová vedra, naopak, chodí do divadla víc než v zimě. Proto moskevské soubory „okurkovou sezónu“ posunují.

Hned první večer mi Moskva nabídla premiéru Moliérova DONA JUANA, věnovanou molièrovskému jubileu. Ve sluneční záplavě se těsnil před budovou Divadla satiry, kde po dobu adaptací našlo dočasné útočiště Divadlo z Malé Bronné, zástup divadelních fanoušků a ze všech stran se ozývalo známé: Nemáte lístek navíc? Budova Divadla satiry je moderně řešená, střizlivá, účelná. Hlediště do půlkruhu, odevšad je dobře vidět, vyhovující akustika i klimatizace. Strop připomíná hvězdnou oblohu. I Moskva pocítuje nedostatek divadel. Město roste příliš rychle. Vznikají nové sídliště. Modernizují se obchody, restaurace, hotely, senzací je pětisetmetrová televizní věž s vyhlídkovou terasou a restaurací ve výšce tří set metrů. Adaptují se staré divadelní budovy. Na sídlišťích rostou nové kulturní komplexy. Viděla jsem jeden na Novém Arbatu. Kino, klub, restaurace, kavárna, divadelní sál. Počítá se s uplatněním mladých režisérů, herců, výtvarníků, kteří pomohou vytvářet kulturu na sídlišťích. Velká pozornost se věnuje divadlu pro děti a mládež.

V příjemném prostředí Divadla satiry se odehrával nesmrtelný příběh Dona Juana. Režisér Anatolij Efros patří v současné době k nejzajímavějším režisérským osobnostem Moskvy. Chápe Molièrovo drama jako tragédii člověka, který ztratil víru. V úvodu přicházejí na scénu herci a nesou na hrábích divadelní kostýmy. D. Borovskij, laureát Pražského quadriennale, navrhl scénu v podobě půlkruhovitě dřevěné ohrady se zavěšenými chomouty a zemědělským náradím. Uprostřed jsou dva hrubé dřevěné poklopy, odkud se střídavě vynořují a kde v případě potřeby spěšně mizí Don Juan a jeho sluha Sganarelle. Autorkou vynalézavých přísně dobových kostýmů pastelových barev je P. Kusakovová. Dona Juana představuje M. Kozakov, bývalý herec Sovremenniku (viděli jste ho v Praze při zájezdu Sovremenniku v roce 1967 jako hochštaplera Kistočkina v Aksjonovově grotesce Vždycky na prodej a jako Adujeva staršího v dramatizaci Gončarovovy Obyčejné historie). Hned v prvním výstupu se Sganarellem se přiznává k vyprahlosti a ztrátě ideálů. Celý jeho život je křeč. V návalu zlosti odhodí paruku a objeví se výrazná lysina nad unaveným čelem. Když zpozoruje Charlottu, chrlí naučené lichotky, žvaní, rozohňuje se, předstírá zaujetí, dokonce mu sám na okamžik podlehe. Jakmile dosáhne svého, znovu obličej pohasne, zešedne, odhalí stopy únavy, deprese, znechucení sebou i světem, který se dá tak lehce klamat. Volkovův Sganarelle je výborný partner: svého pána tajně obdivuje a zároveň se ho bojí. Je chytřácký, pohotový, ve vhodné chvíli spustí vodopád výřečnosti a proti Juanově filosofii staví svou praktickou, smířlivou, protože žít se musí. Postava Komandora je zbavena veškeré záhrobní romantiky, představuje Don Juanova názorového protivníka. Efros vytěžil z klasické předlohy maximum myšlenek, které provokují dnešního diváka. Nedopouští se násilnou aktualizací, nepřidává, neupravuje, přísně dbá na stylovou čistotu a celistvost. Podřizuje svému záměru všechny složky, hudbu, která určuje rytmus inscenace, tanecní pasáže, kostýmy i pojetí jednotlivých postav.

Druhý moskevský divadelní večer jsem strávila v Diva-

dle na Tagance. Tady jsou provozní podmínky podobné pražským — nevyhovující prostor, špatné větrání, osvětlení. Divadélko vzniklo z bývalé garáže a sklepů domů postavených na sklonku 19. století. Dozvěděla jsem se, že se chystá projekt nové budovy (píše o tom A. Anisimov v 1. čísle časopisu Těatr 1973). A přece má Divadlo na Tagance něco, co postrádají některá nejúčelněji řešená divadla — totiž atmosféru. V režii uměleckého vedoucího souboru J. Ljubimova jsem zhlédla scénickou montáž o Puškinovi nazvanou KAMARÁDE, VĚR..., text J. Ljubimova a L. Celikovské. Hned u vchodu dostanete obálku se znakem divadla. Uvnitř je divadelní program ve formě dopisu. Představení uvádí skupina mladých herců, kteří zpívají song o Puškinovi. Autorem scénické výpravy byl opět D. Borovskij. Zvolil na černém pozadí této miniaturní scény jednoduchou dekoraci: dva zlaté blýskavé kočáry. Jeden z nich je typickým atributem Puškinova života. V příhodném okamžiku se roztočí jako kolovadlo a básník odtud volá do hlediště své verše, jindy je dostaveníčkem Puškina s děkabristy, přáteli Dělviem, Kjuhelbekerem a dalšími. Druhý je místem akcí proti Puškinovi. Tady má svůj hlavní stan car, radí se s policejním náčelníkem Benkenдорfem, jak zostrit dohled nad Puškinem, zde žádá Puškinův ochránce básník Žukovskij cara o shovívavost k básníkovi... Montáž se skládá z Puškinovy poezie a korespondence a dále z dopisů Puškinovi a o Puškinovi. Puškina představuje pět herců, kteří skládají portrét veselého společníka studentských zábav, nežného ctitele a opěvatele krásných žen, i svobodomyšlného tvůrce, který se brání dvorské spíně a je doslova uštván a dohnán k nesmyslnému souboji... Půvabná Natálie Gončarovová-Puškinová je na rozdíl od mnohých děl o Puškinovi zbavena největší viny za básníkovu smrt a vystupuje jako žena-přítelkyně. Herecké gesto se střídá s básnickým slovem, pantomimou, suchým tónem úřední korespondence, dobovými romancemi i songy na Puškinovy verše. J. Ljubimov používá všech prostředků k vyvolání dobové atmosféry. Jsme hluboce zasaženi poezií tohoto roztočeného jeviště, emocionálního komplexního divadla, které navazuje na tradice Modrých blůz a avantgardních scén 20. let. Přitom se nic neděje samoúčelně, všechna ta rozpoutaná divadelnost slouží myšlence.

Třetí divadelní večer proběhl ve znamení současné sovětské dramatiky. Místem děje byl populární Sovremennik. I tady se leccos změnilo. Po nedávné adaptaci se rozšířilo hlediště, objevila se pohodlná kožená křesla, vestibul, herecké šatny. Kombinace modré a bílé barvy působí efektivně.

Autoři Č. Ajtmatov a K. Muchamedžanov nazvali své drama VÝSTUP NA FUDŽIJAMU. Kirgizského autora Č. Ajtmatova známe z českých překladů lyrických próz, zejména knihy Džamila, která ho proslavila daleko za hranicemi vlasti. Výstup na Fudžijamu se řadí k hlavnímu proudu sovětské dramatiky zájmem o etické otázky, problémy osobní i občanské zodpovědnosti, poctivosti k sobě i jiným. Jádrem hry je konfrontace životních názorů, minulosti a přítomnosti. Japonci mají ve zvyku zpovídat se na posvátné hoře Fudži ze svého života. Spolužáci, kteří se sejdou po letech na jedné z rodných kirgizských hor, aby se společně pobavili, zapálili oheň, opekli maso a přespali ve stanech, se rovněž navzájem zpovídají ze svých osudů. Pozvou svoje ženy a bývalou učitelku, moudrou Ajšapu. Jen jeden chybí — talentovaný básník Saburov, který byl pro pesimistické válečné verše postižen a dodnes se z této rány nevzpamatoval. Učitel Mambet obviní ostatní z lhostejnosti k osudu spolužáka a kamaráda. Závěrečná tragická událost jen zdůrazňuje souvislost přítomnosti s minulostí.

(Dokončení příště)

Mládí amatérismu

JAN CÍSAŘ

Že Šrámkův Písek patří mladým, je notoricky známý fakt. Proto nikoho nepřekvapí mládí, které ve dnech tohoto festivalu zaplavuje půvabné jihočeské město. Ale: příliv loutkářských nadšenců na letošní XXII. Loutkářskou Chrudim dodal tomuto východočeskému městu stejně mladou tvář. Kdyby se nic jiného na Chrudimi už neodehrálo, kdyby nic jiného nepřinesla, tak jen pro tento fakt stálo zato být letos jejím účastníkem, chodit po jejích ulicích a navštěvovat představení. Neboť i tato Chrudim

byla festivalem mládí, patřila mladým.

A do třetice: letošní 43. Jiráskův Hronov. Byl jsem na Hronově po mnoha letech zase v roce 1971. Převažovala tam tehdy generace střední, středně starší a starší. A letos se pojednou objevila řada nových mladých tváří. Byly v tradičních souborech jako herci, byly na Hronově „jen tak“, ze zájmu, a konečně tu byly jako účastníci Klubu mladých divadelníků v Dřevíči. Nebylo jich tolik jako v Písku nebo v Chrudimi, neudávaly základní tón celému týdnu. Ale bylo jich potěšitelně mnoho, nebo alespoň potěšitelně dost na to, aby dokazovaly, že i činoherní podoba amatérského divadla

Z jaroměřské inscenace Bratra Žaka: Žak (J. Šváb), Otec (J. Hrudka), Olga (H. Malá)

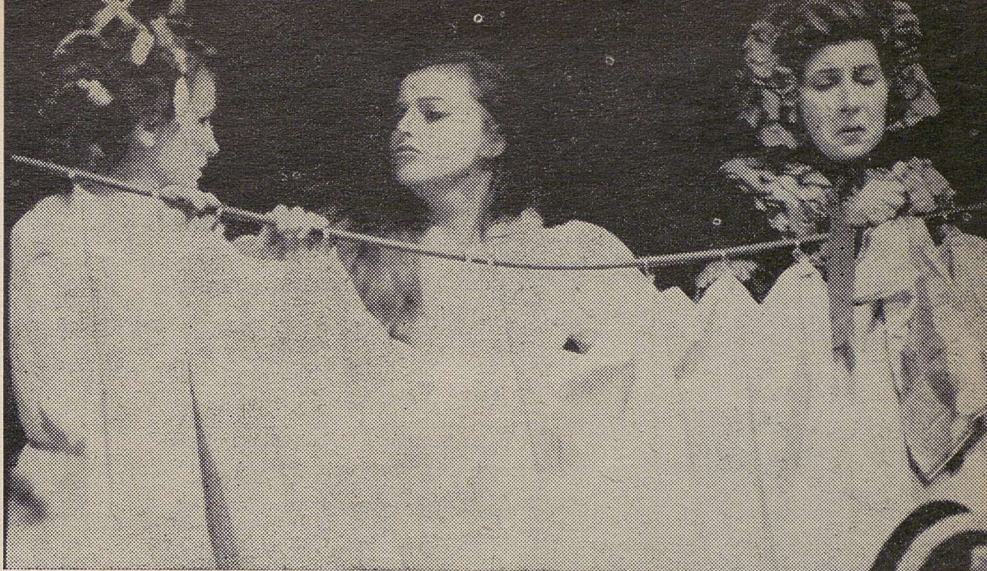
— podoba svým způsobem nejklasičtější a nejtradičnější — dostává patřičnou a nutnou injekci mladé krve.

Samozřejmě, že se teď nabízí lákavá otázka, proč právě v tomto roce 1973 se najednou objevilo tolik mladých na festivalech zájmové umělecké činnosti, z nichž dva — Chrudim a Hronov — nepochybně soustřeďují vyspělé soubory, které mají za sebou často dlouhá léta činnosti. Jinak řečeno: soubory s tradicí, kterou si mládí často příliš nectí, neváží. Odpověď na tuhle otázku zůstanu dlužen. Bude asi komplikovanější, než by ji mohl dát jeden článek, který shrnuje první dojem z tohoto nástupu mládí. A upřímně řečeno: zajímají mne v tuto chvíli jiné problémy — co si s těmito mladými počneme, jak budeme schopni zužitkovat a posoudit jejich přínos a co nám tyto mladí přinesou svého, co budou po

svém, svým hlasem vypovídat o našem světě, o našem životě.

První problém je problémem správného pochopení amatérského hnutí ve všech jeho dimenzích. Kdykoliv mám z jakéhokoliv titulu posuzovat jakékoliv amatérské představení, znovu a znovu mám strach, abych se nedopustil jedné kardinální chyby: abych je neviděl jen a jen v dimenzích tvorby představení, to jest v dimenzích profesionálních. Samozřejmě: vystupuje-li někdo na veřejnost s jistou prací, je nutné posuzovat ji v jistých kritériích, v daném případě hodnotit, jak se podařilo interpretovat společenskou kvalitu textu jistými estetickými prostředky. Ale pro amatérské představení to není měřítko jediné. Musí tu zůstat i jistá měřítká sociologická, vědomí obecných sociologických souvislostí. Neboť posuzujeme lidi, jež se vydali na půdu, která mění jejich profesi, kteří v této činnosti sami pro sebe cosi objevují — jisté společenské, sociální prvky, jichž se jim nedostalo v jejich normální denní práci. Řečeno s Marxem: osvojují si prostřednictvím amatérské umělecké činnosti svět, aby jej polidštili, učinili světem stvořeným člověkem pro člověka. A už v této skutečnosti je nesmírně pozitivní společenský rys — přinejmenším v tom, že aktivita člověka dostává impulsy z nových oblastí, které nutí nově, jinak přemýšlet o člověku a jeho údělu. A právě tady, v těchto sociologických dimenzích, se u mladých můžeme setkat s řadou projevů, které se asi vymykají onomu profesionálnímu posouzení, ale přitom v sobě nesou kladný společenský náboj kolektivní činnosti plné zdravého optimismu a zvědavosti ohmatat si „hrou na umění“ skutečnost odjinud.

Schválně jsem užil onen pojem „hra na umění“. Neboť si myslím, že letčší přehlídky, o nichž je tu řeč, několikrát připomněly, že na počátku cesty amatérského divadelníka může být pouhá touha zařadit se v kolektivu stejně myslících lidí, uplatnit své nápady bez snahy o pevný řád, skladbu. Prostě jít na jeviště a hrát si. Z jistého hlediska je to samozřejmě málo. Neboť to, co jde přes rampu, má nepatrný dopad díky neladu, jenž vládne na jevišti. Ale pořád a pořád si připomínejme, že to jsou první kroky lidí, kteří se pustili do odvážného dobrodružství hledání sebe i svého života už tím, že vešli na jeviště. Nebudme k nim milosrdní a shovívaví. Řekl jsem už, že jakmile se veřejně předvádějí, dávají jiným právo, aby je posuzovali právě jako tvůrce a producenty činnosti svého druhu, která má svá společenská pravidla a své vnitřní estetické zákony. Ale na druhé straně: právě proto, že jsou amatéry — a v tomto případě mladými amatéry — nelze nevidět prostou skutečnost, že jejich vůle stvořit cosi na jevišti, cosi — byť zcela neuměle a primitivně — vyslovit, je rysem, který má v sobě přinej-

Ze slovenské inscenace Turgeněva na Jiráskově Hronovu

V karlovarské inscenaci Lodi jménem Naděje hraje roli Kniertje M. Honsová. — Hronovské snímky P. Štolla

menším estetický náboj určité průraznosti a může se pod dobrým vedením proměnit i v náboj, jež svou společensko-estetickou kvalitou půjde jednou v podobě vlastní poetiky, vlastní výpovědi o světě přes rampu. A stane se společenskou událostí umění.

Neboť mládí by mělo a mohlo říci vždycky něco netradičního, svého. Letošní příval mládí je z tohoto hlediska tedy

nejen příslibem další existence souborů, další existence hnutí, ale i rozšíření pohledu. Ať už to bude pohled na naši skutečnost realizovaný skrze vlastní tvorbu, nebo pohled na klasické texty. Bylo by přehnané tvrdit, že těchto pohledů bylo na festivalech, o nichž hovořím, příliš, že by se přímo rodily jak houby po dešti. Ale koneckonců: ono to není tak jednoduché,

Mirek (M. Večerka) a Tonička (A. Obstová) z kroměřížské inscenace Hrubínovy Křišťálové noci

chce to nějakou dobu zrání, trpělivě a systematické práce. Ale na druhé straně: objevovala se tato místa i v pořadech ne příliš podařených. Na Šrámkově Písku byl na příklad jeden soubor, který ve scénické montáži předvedl jakýsi pohled do vlastní dílny. Bylo tu mnoho nesourodého, nečistého. Ale v jednom okamžiku si mladí přestali hrát na divadlo a předváděli, jací vskutku jsou, když mezi sebou začínají připravovat divadelní představení. A tohle místo bylo najednou plné bezprostřednosti, humoru, jemné ironie a dravé spontánnosti, že pro ně lze — ba je nutné — odpustit všechny ostatní chyby, kterých bylo víc než dost. Neboť tohle byl vlastní svět mladých, tady mluvili za sebe plným hlasem a tady zráli — byť nevědomě a mimoděk — k vlastnímu nejvyššímu společenskému poslání amatérismu: k realizaci takových představení, v nichž se neotřelá bezprostřední zkušenost člověka jiné než umělecké praxe konfrontuje s praxí umění. A praxe praktické činnosti, prověřující praxi umění, prověřuje i sebe — svůj vztah ke světu, svou životní aktivitu a činnost. Její směr, cíl, smysl, jenž může být jen jediný: ve službě kolektivu, v němž žijeme a pracujeme. Tady nabývá nejvlastnější prvek divadla — jednání člověka — svou nejnplnější váhu jako jednání lidí, kteří tvoří divadlo, přetvářejí sebe i svou skutečnost. A to je skutečný revoluční smysl socialistického amatérského divadla. Mladého amatérského divadla.

Přiznám se, že nemám rád „divadlo poezie“, nebo lépe řečeno: tento název. Zdá se mi, že slučuje dva neslu-

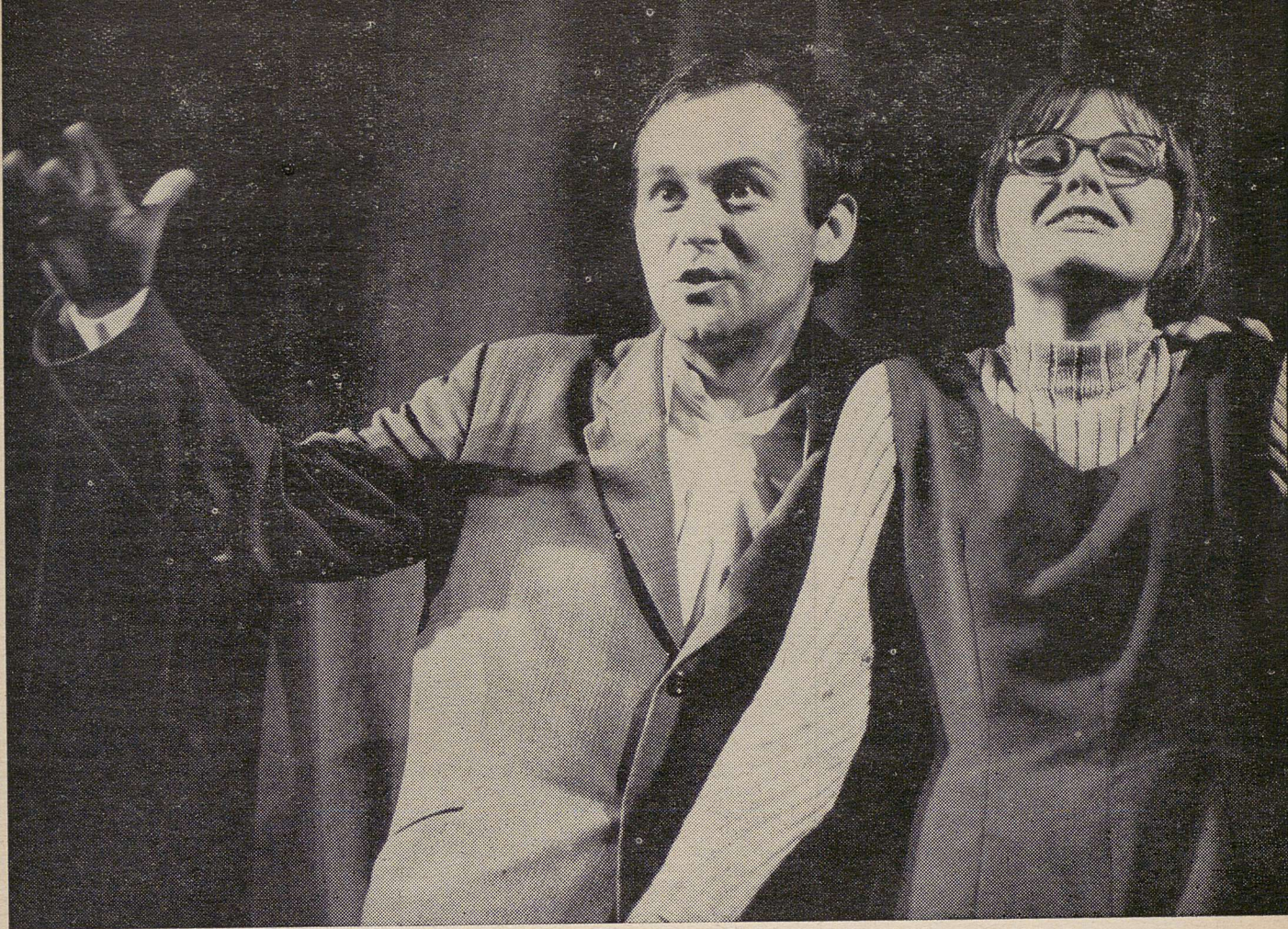
čitelné pojmy, z nichž každý má svou osobitou specifiku danou materiálem, z něhož ten i onen druh vzniká. Mladým, jak se zdá, však poezie jako sebevypověď daleko víc vyhovuje. Jdou se svými verši na jeviště jen proto, aby nalezli širší platformu, na které zazní jejich hlas. Nic proti tomu. Ale v okamžiku, kdy se ztrácí poezie a nastupuje divadlo, projevuje se většinou daleko silněji přirozená aktivita a přirozený optimismus mladí. Neboť jak už bylo řečeno: divadlo je jednání, divadlo je vskutku divadlem teprve tehdy, když lidé na jevišti něco chtějí, o něco usilují. Snad i tohle je cosi, co mladé na divadlu přitahuje, co jim poskytuje pocit, že jsou aktivními spoluvůdci této doby. Dostane-li se pak této přirozené mladé činnostnosti jistého systematického korektivu, cílevědomého vedení, je učiněn první krok k vyslovení obecných myšlenek, k vytvoření představení, jež nejde běžnými cestami, ale které připomíná jinou hodnotu mladého amatérismu: rozbíjí jevištní konvence. Na Šrámkově Písku přišel s něčím podobným soubor LŠU z Prahy 6-Břevnova. Jejich Vagantské putování nese v mnoha směrech ještě znaky školního cvičení, je ještě příliš přeplněno pomocnými etudami, z nichž představení vznikalo. Ale v zásadě se onen směr, jímž se soubor svého textu zmocňuje, mohl zrodit jen z nadšení mladého amatérismu, který divadlo chápe jako jednu ze svých cest ke světu, ale už také ví, že je to dřina, pot, odpovědnost vůči jiným. Konvence divadelního vyjádření tu padají proto, že títo mladí mají odvahu jít přes ně — ale i proto, že o něco usilují — že jednají. Jako herci svým tě-

lem, jako lidé, občané, tvořící divadelníci svým myšlením. A odtud pak vede cesta nutně jednou — když kolektiv vydrží — k takovému představení, jakým byl na letošní Chrudimí Ostrov splněných přání Souboru „C“ Malého divadla JKP Svitavy. To byla vlastní poetika v nejvlastnějším smyslu toho slova. To jest vlastní vidění světa, vlastní výpověď o světě prostředky, které této výpovědi vskutku slouží. Cinybulkův Ostrov splněných přání je dnes už klasickou loutkovou hrou. Svitavští jej viděli po svém, našli v něm to, co zajímá je — a stvořili svět plný jemné poezie i jemné dnešní ironie, který zněl neotřelými tóny — a přitom tóny nekonvenčními, jež nalézaly svůj nepochybný ohlas v hledišti, neboť v duchu nejvlastnější podstaty určitého druhu divadla objevovali poezii i humor skutečnosti.

Snad není tento svitavský soubor už nejmladší, přinejmenším má své zkušenosti. Ale přesto mně letos nejlépe ztělesňuje ono mládí amatérismu, o němž jde. Nejenom o mládí věku, ale i o schopnost překročit svou činnost vlastní denní praxe, odhalit si skrze umění a v umění další své možnosti. A tímto odhalením řící něco i jiným, odhalit i druhým lidskou podstatu jejich světa, krásu jakékoliv lidské činnosti, velikosti tvorby — jakékoliv tvorby — jež ve společenství lidí vytváří neopakovatelné hodnoty. Hodnoty, jež se pak znovu vrací do oné denní praxe a i v ní nalézají ten základní smysl revoluční přestavby tohoto světa lidí.

J. Thurn (ZK Škoda Plzeň) v roli Čičikova z Gogolových Mrtvých duší

K. Šlejharová a St. Kahuda (D pro 111 Č. Budějovice) v komedii Když rozkveté akát. Foto Štoll

DVĚ POZNÁMKY K 43. JIRÁSKOVU HRONOVU

VAVŘINY HERCŮM

Je málo ročníků Jiráskových Hronův, kdy bylo tolik pozoruhodných hereckých výkonů, jako letos. Některé se dotýkaly horní hranice možností amatérské divadelní tvorby. Herectví inteligentní, uvědomělé, úsporné ve svých prostředcích a bohaté tím, co chtělo vyjádřit. Mělo znaky moderního divadla. Moderního v tom smyslu, že doslova se prodíralo k myšlení současného diváka a bylo vysoce aktivní. Aktivní hercovým jednáním na jevišti i vyjevováním vnitřního smyslu role. Usilováním o zpodobení divadla myšlenky. Takového divadla, které má podle básníka „organizovat čin a pomáhat přetvářet život“. Letošní JH dokázal, že i někteří ochotničtí herci jsou schopni plnit toto velké poslání.

Dlouho zůstane v naší paměti výkon Pavly Hoffmannové v Brechtově „Matce“. Jak nás dovedla upoutat a vtáhnout do děje svým znamenitým přetělesněním a výrazným tlumočením ideje postavy! Jaké herecké bohatství bylo ve výkonu Ludmily Cápkové v Hrubínově „Křišťálové noci“! Její Strunová byla pravdivá, technicky i psychologicky zvládnutá do nejmenších záchvěvů lidského jednání. Kolik nových hereckých tónů bylo obsaženo v postavě Shánělky (A. Rychtaříková) v dramatinizaci Gogolových „Mrtvých duší“ nebo v postavě starého Struny (L. Tvarůžek) v „Křišťálové noci“! U starších herců mluvíme často o zkušenostech, které jim usnadňují cestu za úspěchy. Ale na letošním Hronovu to byli i mladí, kteří na sebe upozornili bystrým a inteligentním he-

rectvím pramenícím z jejich intelektu i hlubokého poznání role. Mladíček Ondřej Pavelka z Karlových Varů byl v postavě Barendra bezprostřední, vnitřně soustředěný, citově podmaňující a hlavně svůj vlastní, osobitý, na scéně i při přejímání nejvyšší pocity. Herectví Jana Chada ve hře „Když rozkveté akát“ je technicky jisté, promyšlené, bohatě odstíněné a hlavně nekonvenční. Stejně velké potěšení nám připravil i J. Wagenknecht v roli Fricka v dramatinizaci Olbrachtovy novely „Bratr Žak“. Herecký výkon nesmírně zaujatý, s hlubokým vnitřním prožitkem, ve kterém se rozeznaly všechny výrazné tóny jeho talentovaného herectví.

Všichni převzali odměnu nejvyšší. A přece jen málokoho z nás napadlo, kolik nevýslovné dřiny a píle je skry-

to za diplomem, který bude zdobit kout domova a připomínat chvíle nejkrásnější. Profesionální herec pracuje denně na zdokonalování svého tělesného aparátu. Cvičí, plave, učí se šermovat. Ochotnický herec tento trénink nahrazuje každodenním během na dráhu, osmihodinovým zaměstnáním, nákupem, praním, žehlením, přípravou na dálkové či jiné studium. Večer musí být včas a svěží na zkoušku, aby ráno v 5,00 hod. opakoval znovu svůj denní kolotoč. Proto si vážíme tolik těch, kteří se dovedou ve zbytku toho mála volného času věnovat amatérské divadelní činnosti a pomáhají tak k proměně tohoto světa.

ČESTNÁ UZNÁNÍ REŽISÉRŮM

Je málo ročníků Jiráskových Hronovů, kdy by se tak výrazně projevila spolupráce profesionálních režisérů a herců s amatérskými soubory, jak tomu bylo letos. Byla také po zásluze oceněna čestným uznáním. Nebude pro nás bez užtku zastavit se u forem a způsobu této spolupráce.

Slánské scéně pomáhal herec a režisér divadla E. F. Buriana v Praze Jaroslav Vágner. Pomoc měla charakter více instruktážní než samotné režie. Vycházela z oboustranných podnětů a aktivní spolupráce na neobvyklé divadelní poetice Brechtova díla. Při této společné spolupráci se neztrácel ochotnický režisér, nebyl zatlačen do

role přihlížejícího, ale přejímal stejně jako soubor nové zkušenosti a nová poznání při rozboru divadelního textu, nové pracovní postupy při vytváření charakterů, vzájemných vztahů, zdůvodňování hereckého jednání apod. Obohacen o impulsy profesionálního pracovníka mohl pracovat i samostatně a podílet se velkým dílem na vytvoření představení i nadšeného kolektivu, jakým se nám soubor ze Sláného v Hronově představil.

Jiný je přístup Antonína Bašty. Českobudějovické představení je výsledkem ryze kolektivní práce, kde profesionální režisér je především pedagogickým a podněcujícím elementem, který umožňuje a usnadňuje zapojit se všem, i těm méně talentovaným, do tvořivé práce. „Nepracuji s ochotníky, ale s neherci“, prohlašuje často režisér Bašta. Jeho pedagogická zásluha je v tom, že vrací mladým lidem sebevědomí, dává radost z dobře konané práce a potěšení z divadelních proměn. Za nejdůležitější pokládá jednání herců vyplývající z vnitřního vidění nebo z hravých impulsů, které jsou nakažlivé pro celý kolektiv. Dovede vytvořit dostatek podmínek i místa k rozběhu a rozletu mladých lidí, jejich fantazie a temperamentu. Bylo by škoda, kdyby zvednutý prst hronovské ústřední poroty zatlačil tohoto režiséra tam, odkud celý život utíká, do oblasti konvence a šablony.

Přesná, perfektní a poučná je profesionální práce Aloise Hajdy z gottwaldovského Divadla pracujících na kroměřížské inscenaci hry F. Hrubína „Křišťálová noc“. Upoutá jasnou koncepcí i stylem, ve kterém se pochopitelně všem hercům nedaří stejně. Vytváří přesné a výrazné charaktery, dovede navodit atmosféru pro chytění a jednání postav. Inscenaci umí dát divadelní tvar i potřebný rytmus. Dá jí i nové podobenství a výklad. Je pochopitelné, že tato spolupráce klade velké nároky na herce a ne všichni jsou schopni přenést režisérovy záměry do hlediště. Nedobrá technika mluvy, rozpačitá sdělovací schopnost nutí režiséry k vnějšímu zpodobování a redukci charakterů postav i motivů jednání. Kroměřížský soubor přijal tento náročný způsob divadelní práce a těží z ní pro svůj další umělecký vývoj.

Je logické, že profesionální spolupráce, po které jsme léta volali a kterou upřímně a s porozuměním vítáme, přináší i mnohé problémy a vyvolává otázky, které byly předmětem úvah na Hronově a budou pokračovat i po Hronovu. Ta první je spíše zamyšlením nad tím, zda soubor pod profesionálním vedením získané zkušenosti i osvojení si nových forem a způsobu divadelní práce v sobě nastřádá jako vklad pro další činnost i s režisérem ochotnickým. Zda tato spolupráce je potřebným zázemím pro rozvíjení hereckého nadání, které se projeví v další divadelní práci i bez profesionální pomoci. Na letošním Hronově jsme se seznámili s několika druhy profesionální spolupráce. Impuls, podnět, vytváření tvůrčího kolektivu, i přesná a cílevědomá režie. Přijmout můžeme pochopitelně všechny. Důležité je, která z těchto forem zajistí v širším měřítku tvůrčí růst konkrétních ochotnických kolektivů. Přehlédnout nelze ani druhý názor, který souvisí s perspektivou Hronovů. Zda budou reprezentovat skutečný stav ochotnického hnutí se všemi jeho problémy i potřebami, a Hronov by je měl vždy objevovat a hledat cesty k jejich řešení, anebo půjde mimo amatérské možnosti, možná sice výš a dál, ale nebude vyvěrat z jeho potřeb, z jeho nitra i jeho tužeb.

V našem současném ochotnickém hnutí máme mnoho talentovaných režisérů, kteří by dovedli naplnit tento myšlenkový a duchový svět divadla. Jen namátkou chci jmenovat J. Doležala, J. Moravce, S. Trčkovou, ing. Pavlíčka, L. Němce... Pro ně by bylo prospěšné uskutečnit pravidelná setkání s profesionálními pracovníky, aby poznali řemeslnou stránku divadelní práce. Tato pravidelná setkání nebo symposia by právem patřila k tomu, co nazýváme spolupráce s profesionály. JOSEF VAVŘIČKA

Herci o divadle pro děti

Prvního setkání herců profesionálních divadel pro děti se zúčastnili mladí herci ze SSSR — Al. Komisarev, Vl. Dolgorukov a Al. Chočinskij

O tom, že divadlo pro děti je potřebné a důležité nepochybuje snad nikdo. A přece jsou tvůrci těchto divadel mnohdy v ústraní všeobecné pozornosti, jako kdybychom zapomínali, že dětství je tou nejkrásnější součástí našich životů a že ti dnešní malí jsou našimi zítřejšími diváky. A není to jednoduché hrát divadlo pro děti. Dítě je mnohdy citlivější než dospělý, jehož vkus se již stabilizoval. Právě proto je třeba uvažovat, jaký je vlastně dnešní malý divák, ten, který chodí do Wolkrova divadla v Praze, ale i ten starší, který navštěvuje Bezručovo divadlo v Ostravě, nebo ty tisíce dětí, které chodí na pohádky do některého jiného našeho divadla, sice nespecializovaného, ale také hrajícího pro děti. Tedy — jací jsou ti mladí? A jaké divadlo pro ně dělat? Aby se nenudili, neházeli na herce bonbóny, ale dávali pozor. Aby se jim to líbilo? Aby tomu rozuměli? Všechny tyto otázky trápí umělce, hrající pro děti na celém světě. A protože divadelníci hrající pro děti mají své světové sdružení, asociaci, nazvanou ve zkratce ASSITEJ, přišlo Čs. středisko, jehož předsedou je ředitel Divadla J. Wolkra doc. Vl. Adámek, s vynikajícím podnětem: uspořádat pracovní setkání o všech výše uvedených otázkách. Myšlenku podpořilo české i slovenské ministerstvo kultury, český i slovenský Svaz dramatických umělců, rozeslaly se pozvánky do všech světových středisek a tak se v pátek 22. června, právě trochu začínalo pršet, sjížděli ze všech stran. Letadly, Hungária-expressem, delegace z Lipska přijela vlastním žiguli. Přijela viceprezidentka světové asociace ASSITEJ Joyce Doolittleová z Kanady, přijeli tři mladí herci z Moskvy a Leningradu, moderní, sympatičtí, brzy všemi nejlépe obletovaní, přijely Polky — i když Polsko jako jediné ze socialistických zemí není členem ASSITEJ, protože tam nemají divadla pro děti — maďarský delegát, ředitel J. Y. Gaudreault z Kanady (francouzské části), bulharští delegáti byli rovněž čtyři, herečka Ursula Jonesová je z Londýna, zkrátka bylo jich 25. O něco více bylo herců z českých a slovenských divadel.

Všichni přijeli do Prahy, kde viděli Tomšovského pohádku jak se čerti ženili (Wolkrovo divadlo). Druhý den se kolona autobusů přesunula do Ostravy, kde hrálo Divadlo Petra Bezruče na své scéně polskou pohádkovou komedii Veselé příhody profesora Kaňky. Potlesk malých i velkých v hledišti byl velký. A pak se autobusy rozjely na Slovensko, do Martina, srdce Slovenského národního povstání. Tady, v horském hotelu Pod stráněmi, kde je vzduch čistý jako křišťál a v noci ticho tichoucí, se konalo vlastní jed-

nání I. setkání herců profesionálních divadel pro děti s mezinárodní účastí.

ALEXANDER CHOČINSKIJ (herec leningradského Divadla pro děti a mládež, mladý, sympatický člověk, na festivalu z nejpobulárnějších, také se mu všeobecně říkalo „Belmondo“): Pracuji v jednom z nejstarších sovětských souborů pro děti. Založil ho pedagog, později sám student a absolvent divadelní školy N. Brjancev, ještě v době, kdy mladý sovětský stát teprve vznikl. Později však vznikala další divadla, takže dnes máme u nás 45 podobných divadel, některá mají i více souborů. Je to hodně, ale ve skutečnosti jich potřebujeme ještě víc, protože těch malých jsou milióny... Navazujeme na tradici Brjanceva. Říkával, že lidé, kteří hrají pro děti, divadlo musejí umět cítit jako děti, ale nesmějí si hrát na děti. A my se toho držíme... Máme nyní novou divadelní budovu, moderní prostory a výbornou techniku. Soubor, v němž pracuje 75 tvůrců, hraje každý měsíc asi 25 her, které se udržují na repertoáru několik let. Hrajeme tedy s vynikající technikou, přesto víme, že nejdůležitější je člověk — tvůrce. Na scéně technika člověka nenahradí. Jak hrát pro děti? Lépe než pro dospělé! Myslím, že není vždycky nutné dávat odpovědi, ale přesně klást otázky. Zejména pokud jde o dospívající mládež. U nás hrajeme také jednu hru speciálně pro rodiče. Na těch také velice záleží, jak bude vypadat příští svět...

Jednání se skládalo z referátů ke třem tématům, diskusi, volné tribuny zahraničních hostů a dalších dvou inscenací, sloužících jako materiál k výměně názorů. (V Martině hrála Nová scéna z Bratislavy Mičincovu novinku Sezame, otevři se! a Olešovu hru Klauziáda.) V úvodním referátu promluvil dramaturg Nové scény S. Mičinec o vývoji divadel pro děti u nás i o neaktuálnějších otázkách. Dr. Vopálenský, odb. asistent bratislavské VŠMU, pojednal téma psychologie dnešního mladého diváka a co z toho vyplývá pro divadlo. Hlavní téma, je-li herectví pro děti na rozdíl od jiných dramatických divadel nějak omežováno, pojednal herec Wolkrova divadla K. Richter. A když byli všichni unaveni z celodenního pracovního jednání, přišla ke slovu kytara. Tak jak je to zvykem mezi mladými lidmi, celé mezinárodní fórum se osvěžilo rytmickou písničkou.

A pak znovu do práce. Tak tomu bylo po celou dobu až do konce, 29. června.

URSULA JONESOVÁ (mladá herečka divadla Jednorožec z Londýna): V Anglii je 44 společností, které hrají jen pro děti. Většinou však nemají svou budovu, ale jezdí po školách. Financuje je stát a místní orgány. Naše divadlo je unikátní tím, že máme budovu. Ovšem není naše, máme ji v pronájmu. Nyní nám nájem končí a nevíme, co bude dál. Soubor je malý, deset, někdy i jenom sedm herců, ale máme báječné a početné obecenstvo, nepodaří-li se nám nějak udržet, přijdou mladí londýnští diváci o své milované divadlo. Byla bych ráda, kdyby nás světová asociace ASSITEJ mohla i z tohoto fóra nějak podpořit. Náš ansámbl byl založen před 25 lety. Během týdne hrajeme v Londýně, o víkendech jezdíme za děmi s rodiči na venkov. Máme i něco jako svou vlastní „dílnu“, kde si děti vymýšlejí příběhy a sami je i hrají, tady promítáme i pokrokové filmy, řada z nich jsou vynikající filmy sovětské. Pracujeme metodou Stanislavského a Petra Brooka. Odmítáme systém hvězd. Snažíme se uprostřed rozporuplného světa dělat dobrou práci pro nový svět...

Setkání herců divadel pro děti dalo několik odpovědí. Především, že tvůrci chtějí držet krok s moderní dobou a chtějí dělat divadlo pro děti alespoň tak dobře, jako se hraje pro dospělé. Ba ještě lépe! Za druhé: specifikum herectví pro děti skutečně existuje, nelze schematicky odpovědět, v čem herce omezuje víc než v divadle pro dospělé a naopak. Specifikum je však podstatou každé práce, je tedy zakotveno i v práci divadla pro děti. Tak to přesně formuloval H. D. Schmidt z Lipska. Ovšem na druhé straně všichni účastníci potvrdili, že hlavní je mít dobré hry. Na nedostatek her pro děti si stěžovali všichni. Proč nemají autoři čas na děti? Zajímavá byla mvšlenka polské pracovnice ministerstva kultury Věslavy Domaňské: „Klademe si otázku, je-li pohádka tím nejlepším obrazem světa, které dítě čeká. V určitém období jistě. Ale když už dítě dozrává, je to právě svět pohádky, který mu přesně říká, do jakého světa vstupuje? Pohádka je schematická, dobro vždycky vítězí nad zlem, postavy jsou černo-bílé, kladné nebo záporné. Ale takový svět přece dítěti nechceme připravit!“

Z našich vystoupil Karel Richter, herec a dramatik Jan Jílek, ostravský dramaturg Ivan Taller, pražské herečky Walterová, Boušková, režisér Jan Schmid z liberecké Ypsi-

lonky, Ivan Krivosudský z bratislavské Nové scény, pražský režisér Texel a mnoho dalších.

Joyce DOOLITTLEOVÁ (vicepresidentka ASSITEJ): Ráda bych tomuto jednání předala pozdrav světové asociace, jejíž zasedání se nedávno konalo v Londýně. Naše prestiž ve světě roste. Zasloužilo se o to ve velké míře také divadlo pro děti a mládež v Československu. Chtěla bych vám za to, přátelé, poděkovat...

Ch. Güllandová (herečka z Lipska): Snažíme se dělat pro děti nejlepší divadlo, ale máme i potíže. Nedostatek kvalitních textů a citelný nedostatek hereckého dorostu. Proto teď bylo u nás rozhodnuto, že na divadelní školy budou přijímáni mladší adepti než dosud. Shakespearova Julie přece měla 14 let a my takovou Julii nemáme. Nebudeme ji mít sice ani nyní, ale přece jen přibude mladých lidí i pro naše specializovaná divadla...

J. Y. Gaudreault (ředitel divadla Pampelišky z Montreалу): U nás, ve francouzské části Kanady, není žádná divadelní tradice. Začínáme. Vynutili jsme si však, aby vláda i diváci tuto potřebu pocítovali. Všeobecně lze říci, že místa v divadlech jsou velmi drahá a málo dětí si může dovolit jít do divadla. Ale situace se pozvolna mění. Snažíme se v rámci ASSITEJ něco napravovat, to víte, u nás to jde s velkými obtížemi. Naše divadlo Pampelišek je dost specifické, máme svou budovu, ansámbl. Nejsme bez ekonomických problémů, ale ujala se nás firma Coca-Cola coby mecenáš, jinak to už u nás nejde. Dva roky jsme nehráli, obětovali jsme všechny své peníze, teď se držíme a máme před sebou ještě spoustu práce. Jsem velmi rád, že jsem se mohl setkání jako je toto zúčastnit...

Poslední večer hořela před horským hotelem Pod strání vysoká vatra a opékaly se špekáčky. Všichni byli spokojení a když kolem půlnoci zahoukal na zahraniční hosty autobus, protože byl čas odjet na nádraží k rychlíku do Prahy, odkud všichni odjížděli druhý den domů, objevila se v očích nejednoho i slzička. Nedivil jsem se, herci jsou lidé emotivní a tohle bylo přece jejich první, docela první setkání na tak širokém fóru. První setkání herců profesionálních divadel pro děti s mezinárodní účastí tedy skončilo, ať žije II. setkání! Ať bude v Praze, Ostravě, Martině nebo Varšavě, Berlíně či jinde...

Alles Fuchs

ŘEČ ČÍSEL

Se zájmem jsem si přečetl v 7. čísle Amatérské scény článek pod názvem Kolik je ochotníků. Nedomnívám se, že čísla ve statistice uvedená jsou nejpřesnější, ale vítám článek jako provokaci ochotníků a metodických odborných pracovníků k hlubší sondáži při zjišťování stavu ochotnického divadla a jeho potřeb. Naše úvahy se totiž stále pohybují na povrchu na základě lokálních zkušeností, zobečňujeme a dedukujeme závěry z nereprezentativních, početně nedostatečných příkladů, a proto bývají naše úmysly a záměry spíše zbožným přáním než objektivně realizovatelným plánem. Dobře a přesně vedená statistika v průběhu několika let není sice jediným, ale je jistě významným pomocníkem pro hledání odpovědi na otázku o stavu ochotnického divadla.

Statistika Severočeského kraje, vedená za 4 sezóny, a děčínského okresu, vedená za 11 sezón, hovoří výmluvně o rapidním poklesu počtu souborů v kraji, zejména v druhé

polovině let šedesátých, a o stabilizaci souborů a mírně vzestupném trendu v posledních třech sezónách.

Jako důkaz několik čísel z krajské statistiky:

sezóna	počet souborů	počet titulů	počet inscenací	počet diváků
1969/70	62	128	382	66 315
1970/71	75	150	460	109 395
1971/72	71	117	506	110 388
1972/73	90	196	685	129 783

Počet souborů v děčínském okrese klesl z 36 v r. 1963 na 12 a tento stav trvá již pět let. V loňském roce se počet souborů zvýšil na 13. Zatímco počet souborů klesl téměř na jednu třetinu, počet nastudovaných titulů v děčínském okrese klesl z 38 (1963—64) na průměr 20 v minulých pěti sezónách, tj. zhruba na polovinu. Počet inscenací zaznamenal ještě nižší pokles, a to z 98 na 73—85 v posledních pěti letech. Zajímavé je, že ve srovnání s léty 64, 65, 66 vůbec neklesl počet diváků, ba naopak je téměř o třetinu vyšší. Průměrná návštěva se ve zmíněných letech pohybo-

vala kolem 130, zatím co v posledních pěti letech je kolem 200 diváků. Domnívám se, že těchto několik čísel ze statistik, a znovu opakuji, že nejenom ona, potvrzuji, že se počet pracujících souborů v kraji stabilizoval a jeví mírný vzestup. Navíc se tu však nabízí několik dalších úvah.

1. Že menší množství souborů dokáže zaujmout větší množství diváků, jsou-li inscenace kvalitnější, zajímavější, jsou-li vhodně voleny termíny představení i jejich místa a je-li představení věnována větší organizační a propagační péče.
2. Že diváci neztratili zájem o ochotnická představení.
3. Že se udrží a mohou rozvíjet jen ty soubory, které častěji reprízuji, pracují systematicky po celý rok a věnují každému titulu daleko větší pozornost. Je-li věnována prvořadá pozornost kvalitě, dostaví se zákonitě i růst ukazatelů kvantitativních.

JOSEF DOLEŽAL

JAK SE DĚLÁ MUZIKÁL

Několik málo kilometrů za Prahou směrem na Starou Boleslav je menší městys Čelákovice, což jistě samo o sobě není nikterak šokující. Zajímavé však již je, že právě v Čelákovických existuje a působí amatérské divadlo Tyl, které před dvěma roky oslavilo třicet let od svého založení. Těch třicet let už pro amatérský soubor něco znamená, znamená i pro lidi, kteří ho tvoří, i pro ty, kteří ho jen dotvářejí. Před dvěma roky mělo divadlo na svém kontě již pětasedmdesát premiér, z nichž několik bylo velmi úspěšných, což také dokazují ocenění z Divadelní přehlídky ve Staré Boleslavi (1969 Jak přišla basa do nebe), z Jiráskova Hronova (1957 Vojnarka), z Národní přehlídky v Kutné Hoře (1957 Třicet stříbrných) a ještě další. K těm padesáti sedmi titulům divadelních představení přibýlo už zase několik dalších. Loni to byla především upravená verze „Ženitby“ a letos se k ní připojily podobně upravené Goldoniho „Treperendy“. Obě hry byly totiž inscenovány jako „muzikály“, kterýžto hrdý název je i vkusně rozpracován na plakátech. Avšak sám autor a režisér obou takto přepracovaných inscenací, inž. Míla Kolací, přiznává anebo spíše podotýká, že jsou to více hry se zpěvy než muzikály v onom pravém slova smyslu. Ostatně hudební formy nejsou prvotním zjevem na čelákovické scéně. Již daleko dříve Antonín Heřman uvedl Nedbalovu „Polskou krev“. Čelákovičtí ochotníci pod vedením Míly Kolacího navázali na tyto dávné tradice a dá se říci, že také tradičně nebyli oficiálními kruhy příliš nadšeně přijímáni. Přesto se po Gogolově „Ženitbě“ ocitá letos na scéně druhý pokus o „čelákovický muzikál“ v podobě „Treperendy“.

Rozsáhlá a obtížná práce byla upravovatelem usnadněna hlavně tím, že si pro představení vybírali protagonisty, kteří mají sami vztah k hudbě a jsou schopnými interprety. Mnohdy však bylo nutné sáhnout i do kapel a šramlů okolních hostinců, ale o to jednodušší byla pak práce na samotné scéně. Na druhé straně nebyla hudební vyspělost herců vyrovnána jejich díky a pohybovým projevem, jako v případě Josefa Tržického (Beppo), který často při zpěvu zapomínal na to, že vlastně stojí na jevišti a je postavou hry a nikoli sólovým zpěvákem. Vynikajícím dojmem zvládnutých rolí jak pěvecky, tak i herecky působili zejména dr. Jiří Červinka (Lelio) a Igor Plodek (Arlecchino). Ani ostatní však nezůstávali ve stínu. V závěrečných částech trpělo představení nepřítomností J. Šefčíka, za kterého musel převzít roli a v rekordním čase ji nastudovat Miroslav Mamlá (Ottavio). Celkový dobrý dojem vystoupení dotvářelo scénografické řešení dekorací arch. Jana Karpaše. Jednoduché, přitom výrazné a hlavně přizpůsobené k rych-

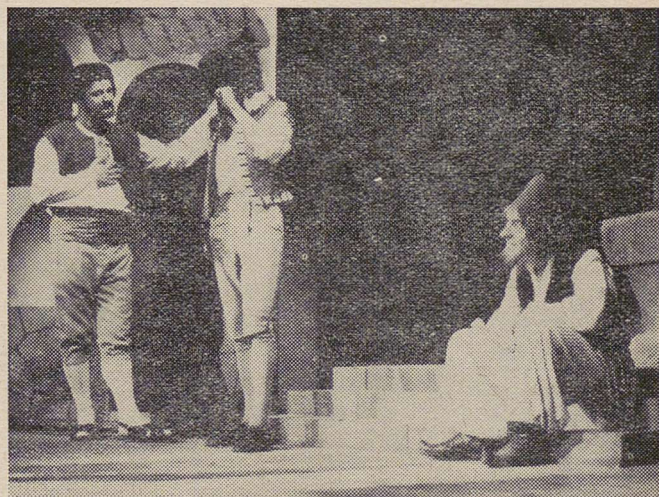
Lelio – J. Červený

lým přestavbám přímo na otevřeném jevišti dodávalo představení žádoucí spád a rytmus. Takto uzpůsobené dekorace umožňují čelákovickým ochotníkům snadné zájezdy a pohostinská vystoupení mimo domovskou scénu.

Klasická Goldoniho hříčka poskytla interpretům široké pole působnosti, jehož také značně využili. V některých momentech je však dosti sporné, zda nosnou konstrukcí je Goldoni, nebo hudba a zpěvy Míly Kolacího a Pavla Símy. Přesto jsou „Treperendy“ představením zpracovaným velmi světytým způsobem, pružným a pro diváky jistě přitažlivým.

I. P.

Stolovy snímky z čelákovické inscenace Goldoniho komedie Treperendy

ČESKÁ KLASIKA V ŽEBRÁKU

Město se 160letou divadelní ochotnickou tradicí hostilo letos v září na festivalu vedle domácího souboru K. J. Erbeny se Šrámkovým „Létem“ div. soubor TYL OB Rakovník s Čapkovým „RUR“, div. soubor OB Volyně s Jiráskovou „M. D. Rettigovou“, div. soubor Jiří z Poděbrad s Tylovou „Paní Marjánkou, matkou pluku“ a Lidové divadlo TJ Sokol z Nučic s Klicperovým „Zlým jelenem“. Součástí přehlídky byl početně navštívený seminář s přednáškou J. Beneše na téma „Česká klasika a současnost“ a velké pozornosti se těšila i výstava maket, návrhů scén a kostýmů Krajského scénografického studia.

Milé a srdečné přijetí všech souborů na MNV, početné a vyspělé publikum, podpora a pomoc všech stranických, orgánů i orgánů státní správy v okrese a v kraji, stejně tak i kouzelné prostředí komorního divadla Společenského klubu a pěkné slunečné počasí, to byly další dobré devízy Přehlídky české divadelní klasiky v Žebráku.

Ne náhodou byla tato přehlídka zaměřena na českou klasiku. Stejně jako tomu je ve Středočeském kraji, jeví se i v jiných krajích podstatný nedostatek dobrých ochotnických inscenací českých klasických her. Tento fakt se jasně projevil i v dramaturgii letošního 43. Jiráskova Hronova. Chtěli jsme tedy a chceme tento neprávem opomíjený obor divadelních her posílit. Přehlídka jasně prokázala, že česká klasika má i dnes patřičný dopad a vliv na mladé lidi, že je pomocníkem při výchově a formování mladé generace především v oblasti citové a že i dnes se těší jejich velkému zájmu.

Po každém představení v přátelské besedě se souborem i patrony hodnotila komise, složená z ochotníků a profesionálů, jednotlivé inscenace. Možná říci, že téměř všechny výše jmenované soubory na přehlídce čestně obstály a až snad na jeden případ nebylo příliš výrazných rozdílů v interpretaci uvedených českých klasických her. S politováním jsme však vzali na vědomí, že se v přehlídce nevykytla ani jediná novátorská inscenace. Naproti tomu komise s radostí konstatovala ve většině inscenací dobré, přesvědčivé a plnokrevné herecké výkony i u mladých představitelů a herců.

Na návrh poroty udělili pořadatelé přehlídky tyto ceny:

1. cenu MNV v Žebráku DS „Jiří“ Poděbrady za úspěšnou inscenaci hry J. K. Tyla „Paní Marjánka, matka pluku“,

Z vítězné poděbradské inscenace Tylovy Paní Marjánky

2. cenu Scénografického studia KKS a KV SČDO Praha Janu Křiváčkovi z DS Volyně za výpravu k inscenaci hry A. Jiráska „M. D. Rettigová“,

3. cenu KKS SKNV Praha Dagmar Fálové z DS OB Volyně za vytvoření titulní role v Jiráskově hře „M. D. Rettigová“,

4. cenu odboru kultury ONV v Berouně Karlu Myšákoví z div. souboru JIŘÍ Poděbrady za citlivé ztvárnění postavy učitele Vorlického ve hře J. K. Tyla „Paní Marjánka, matka pluku“,

5. cenu Kraj. výboru SČDO Jiřímu Svobodovi z div. souboru Tyl OB Rakovník za mladý herecký výkon v postavě Prima ve hře K. Čapka „RUR“,

6. cenu Okres. výboru SČDO v Berouně Jaroslavu Kunčovi z DS K. J. Erbeny v Žebráku za postavu faráře Hory ve hře Fr. Šrámka „Léto“,

7. cenu Okr. výboru SČDO Beroun Marii Bradáčové ze souboru TYL Rakovník za mladý talentovaný herecký výkon v roli Heleny v dramatu K. Čapka „RUR“,

8. cenu Okres. výboru ČSDO Beroun Jiřímu Felkerovi z DS „Jiří“ Poděbrady za mladý herecký výkon v postavě Kiliána ve hře J. K. Tyla „Paní Marjánka, matka pluku“,

9. cenu Okres. výboru SČDO Beroun Františku Hnojskému z div. souboru Lidové divadlo TJ Sokol Nučice za úsilí mladého amatérského herce přispět k současnému ztvárnění klicperovské jevištní postavy.

L. L.

110 LET OCHOTNICKÉHO DIVADLA V MÝTĚ

Ve dnech 25. srpna až 8. září proběhla v Mýtě na Rokycansku oslava 110 let trvání ochotnického divadla. Za tuto úctyhodnou dobu zde sehráli přes 500 divadelních her, které jsou díky příteli Karáskovi pečlivě archivovány ve formě plakátů, programů a fotografií, vystavených u příležitosti oslav. Zvláště hezky vzpomínají na dr. Knoblocha, který zde režíroval plných 40 let. Důkazem věrnosti divadlu v Mýtě je paní Růžena Hošková (viz III. str. obálky), která je členkou od roku 1901 a dodnes hraje! Při návštěvě slavnostního představení domácího souboru, který uvedl hru bratří Mrštíků „Maryši“

Kolektiv mýtské Maryši. Foto Jonák

J. HANZÁLKOVÁ MEZI SVÝMI DĚTMI ZE SOUBORU LIPKA

schůzky a to už jde dobře. A v příštím školním roce oslavíme 25 let naší drahé Lipky!“ A nám už zbývá jen dodat, že paní Jarmile Hanzálkové už bylo 63 let a že její elán je obdivuhodný, stejně jako to množství poctivé a prospěšné práce, kterou stále se svým souborem dělá.

Ne všechny soubory mají to štěstí, že s nimi pracuje jeden vedoucí od založení celých 25 let! Někdy se vedoucí odstěhuje a my pak čekáme nepřelivě a) zda se souboru ujme někdo jiný,

b) zda vedoucí založí na novém působišti nový soubor.

To první se podaří jen někdy. To druhé téměř vždy — kdo jednou propadl kouzlu dětského divadla, je většinou zasažen pro celý život. Stalo se to zřejmě i Vladimíru Šauerovi, který vedl se Svitavách soubor „Vitamín S“, o kterém jsme již několikrát psali. Článek „Ahoj, Svitaváci“ byl vlastně už jen vzpomínkou na rozloučenou. Vedoucí souboru se odstěhoval do Litomyšle a soubor se rozešel.

VLADIMÍR ŠAUER:

„A rozloučili jsme se docela nenápadně — bez oslav a patosu. Každý měl před sebou limonádu, přede mnou ležely dva karafiáty a povídali jsme si na téma Můj největší zážitek. Jenom do zpěvu nám nebylo, pouštěli jsme si naše staré nahrávky. A od té doby jsem ty děti neviděl. Z celého rozloučení se mi vryly do paměti dvě věci — těch asi pětadvacet párů smutných očí a ty dva karafiáty. Byla to největší kytice jakou jsem kdy dostal.“

Zatím si sám svoji minulou práci hodnotím a vyvozuji z ní závěry do další práce. Začal jsem zase tak trochu pracovat s dětmi, ovšem ve zcela odlišných podmínkách. Zatímco jsem dříve vždycky členy souboru vybíral, přijal jsem do nového souboru každého, kdo se přihlásil. Od nikoho jsem nechtěl, aby nám něco přečetl, zahrál, zarecitoval. Začali jsme se scházet tak prostě, jako třeba turistický kroužek. Hráli jsme si, zpívali a pak jsme se pustili do nácviku — jen tak ve třídě — před lavicemi. Začali jsme si hrát na děti, na cestování, na kosmonauty — na divadlo. Tolik o mé nynější práci.“

I když je nám líto, že náš stálý dopisovatel „Vitamín S“ už neexistuje, vítáme mezi dětské soubory ten nový, který se rodí v Litomyšli. Doufáme, že nám jeho členové něco o své práci napíší.

(MÍT NÁPADY DOVOLENO)

DOBRÁ PŘEDSEVZETÍ DO NOVÉHO ROKU

Nový školní rok se rozběhnul. Připravují se celoroční plány, začínáme opět s dobrým předsevzetím: „**Letos začneme úplně jinak, budeme pracovat systematicky, nic nenecháme náhodě!**“

Víme dobře, že se vyskytne velmi mnoho objektivních příčin, pro které svá předsevzetí nemůžeme zcela uskutečnit. Ale zatím u nich zůstaneme a budeme přemýšlet o tom, jak se nejlépe připravit na celoroční práci se souborem. Předpokládejme, že jste si už s dětmi vybrali hru, kterou byste rádi v průběhu roku připravili. Přečtěte si hru několikrát a poznamenejte si všechno, co by se mohlo stát podnětem pro drobná cvičení, improvizace, etudy. Děti totiž přicházejí do zkoušky z různých prostředí a s různými zážitky: někdo dostal ve škole dobrou — jiný špatnou známku, někteří přicházejí z úspěšného fotbalového utkání, z hodiny klavíru, z výtvarného kroužku...

Ale my potřebujeme, aby děti byly ve stejné náladě, soustředěné na společný úkol. Takže bychom měli na začátek zkoušky zařadit něco, co se tradičně nazývá rozvíčkou, ale co můžeme pojmenovat i docela jinak. Jedno je jisté, potřebujeme vytvořit atmosféru pro celou schůzku, práce se nám pak mnohem lépe daří.

Je moc dobré, když si podněty pro první část schůzky najdeme přímo v situacích ze hry, se kterou pracujeme. Ať už půjde o cviky na soustředění, pohybovku, hlasové cvičení, či improvizace. Není potřeba hledat množství podnětů, stačí jeden, který různě rozvíjíme a obměňujeme, podle toho, jaký je náš záměr. Ale abychom byli konkrétní, ukážeme si možnosti jak při cvičeních vycházet z daného textu na pohádce J. Čapka O tlustém pradědečkovi. Nejdříve budeme hledat onen inspirační podnět, na jehož podkladě koncipujeme celé cvičení.

V naší pohádce loupežníci sedí u stolu a zpívají, hrají karty, veselí se. Pradědeček si sedá na židli a poroučí si pivo a syrečky. Lord Have-lock se usadí a sleduje představení panoptika. Skoro všichni na scéně nějak používají židli. ŽIDLE tedy bude naším podnětem.

NEJDRÍVE SE POTŘEBUJEME ROZHÝBAT

1.

Každý si vezme jednu židli. Všechny postavíme do velkého kruhu, jen jedinou dáme doprostřed, takže na obvodu kruhu je o jednu židli méně, než je dětí. Všichni obcházejí v kruhu jedním směrem (za rytmického doprovodu klavíru nebo bubínku — rytmus i tempo střídáme). Na silnější úder se snaží všichni sednout si, na koho nezbude místo, jde do středu a zde vymyslí cvik, při kterém musí použít židle jako nářadí. Může se opřít o opěradlo a dělat dřepy nebo váhu, vyleze na židli, podleze ji, zdvihne. Ostatní po něm cviky opakuji. Každý se samozřejmě snaží vymyslet cvik co nejneobvyklejší, takže rozvíčka je hodně pestrá.

2.

Postavíme ze všech židlí překážkovou dráhu (jako ve hře staví loupežníci pradědečkovi, když ho zkoušejí z loupežnického řemesla). Ně kterou je nutno podlézt, jinou přeskočit, obejít se zavřenýma očima atd.

Všichni se dostatečně rozhýbali a dalšími náměty se již můžeme více přiblížit k situacím ve hře — židle tu však stále hraje hlavní roli.

3.

Každý si postaví svou židli tak, aby měl kolem ní dostatek místa. Jednou se všichni změní v tlustého pradědečka, který unaveně klesá na první vhodné místo, pak ve vznešeného Lorda Havelocka, který usedá pomalu a promyšleně, v loupežníka, který si přisedá k partičce karet, v Lotranda, který vyskakuje na židli, aby mohl patřičně uvést své slavné panoptikum.

4.

Všichni jsou loupežníky a přichází právě ta chvíle, kdy do hospody vchází Lord Havelock se svou družinou. Každý se má postavit jako loutka v panoptiku, opět s použitím židle. Ta se pro jednoho změní v kolo-vrátek, baletka na ni vyskočí a postaví se do taneční pózy, jiný si vleze pod židli jako do psí boudy, podle toho, v jaké „pomyslné“ masce je kdo oblečen. Uhodíme do bubínku, každá socha udělá několik loutkových pohybů. Uhodíme znovu, každý si musí vymyslet jinou masku a zaujme patřičnou pózu. Na znamení opět několik, pro určitou loutku charakteristických pohybů a zase další změna. A tak se u židlí, na židlích a pod židlemi střídají baletky, klauni, pasáči, turci, psi a medvědi, kulturisté a kouzelníci.

5.

Utvoříme dvojici, každá má jednu židli. — Pradědeček se pohodlně usadí a Kokotička se snaží vylákat ho k tanci. Pradědeček se brání, vymlouvá, vykrucuje, nechce se mu z pohodlného místa. Po chvíli si dvojice vymění role. Nezáleží na tom, je-li pradědeček děvče a Kokotička chlapec. Naopak, pohybové kreace chlapců v rolích loutek bývají zvlášť půvabné.

Pak zvolíme jinou dvojici ze hry. Lord Havelock a jeho sluha. Sluha dvorně připravuje „křeslo“, do kterého Lord vznešeně usedá.

Zatím si všichni hráli na loupežníky, pradědečky a lordy společně, nikdo se jen neřval, všichni byli aktivně vtaženi do hry. V závěru se mohou všichni posadit v kruhu a jedna dvojice za druhou ostatním předvede některou ze svých variací. Přihlížející hodnotí, co se povedlo a co ne — zvažují, co stojí za povšimnutí pro eventuelní použití ve hře. A to už můžeme přejít k práci se hrou. Ale dříve uklidíme židle, se kterými jsme si až dosud hráli. Ale ani to nemusí být všední záležitost.

6.

Chvilí mohou děti se židlí zacházet jako by to bylo houpací křeslo, krásná nová — nebo naopak stará a odřená židle, královský trůn atd.

Tentokrát jsme pro přípravnou část zkoušky zvolili rekvizitu — židli. Vymysleli jsme, které situace ze hry se mohou stát podnětem k pořádnému rozhýbání se dětí a k vytvoření atmosféry pro vlastní zkoušku. Můžete namítnout, že jsme rozvíjeli jen pohyb, ale není žádný problém přidat i hlas, slovo — pokud budeme mít takový záměr. Při manipulaci se židlí můžeme procvičit pořádně např. dech. Uvolněně vydechujeme, když usedneme, pořádně musíme nadechnout, chceme-li zvednout židli se sedícím partnerem. Loutky v panoptiku vydávají různé vrzavé, skřípavé a chrčivé zvuky, když se mají pohybovat. Detektivové se domlouvají cizí, vymyšlenou řečí, při které není sdělný obsah slov, ale melodie, rytmus řeči. V závěrečných etudách dvojic můžeme vyžadovat i dialog. Stejně jako pohyb můžeme rozvíjet i hlasovou stránku projevu.

Jistě najdete i ve hře, kterou chcete s dětmi v tomto roce nacvičit, dostatek námětů pro přípravná cvičení i improvizace. Rozhodně se vám to vyplatí lépe, než kdybyste pro děti vymýšleli předem pro jednotlivé výstupy závazné aranžmá, které by děti po vás jen opakovaly.

Co nám přinesou děčka

I když dostanete tuto naši přílohu do ruky až v listopadu, jsou nyní, kdy ji pro vás připravujeme, HLUBOKÉ PRÁZDNINY. Tak hluboké, že nikoho ani nenapadne něco psát, protože se všichni povalují u vody, nebo musí hrát fotbal, hledat hříbky, nebo mají na pionýrském táboře službu v kuchyni, nebo je zrovna dnes táborová spartakiáda, nebo šli do lesa pro dřevo na táborák. Ještě bych mohla vyjmenovat tisíce jiných prázdninových NEBO, pro které nikomu nevyšel čas napsat nám. Ale protože do naší redakce nepřicházejí jen dopisy od dětí, využijeme prázdninové přestávky, která vznikla pro nakupení výše uvedených NEBO, a dáme dnes, zcela výjimečně, slovo vedoucím souborů. Tak tedy:

DOPISY OD VEDOUČÍCH SOUBORŮ

JARMILA HANZÁLKOVÁ:

„Chtěla bych Vám něco napsat o našem souboru Lipka. V souboru máme pořád pilno. Jsme školní soubor v malém městě a musíme zaskočit všude, kde nás domov potřebuje, ale děláme to rádi. I já jsem ráda, když nás někdo o něco požádá, protože nám to zpestří souborový život a děti ve střídavých skupinách najdou uplatnění.

Recitovali jsme střídavě na MěstNV na Vítání do života, máme stálou družbu se Sbořem pro občanské záležitosti. Vítání je tři až čtyřikrát do roka. Každý rok zde pracuje jediná skupina, teprve po roce je vystřídám.

Pak jsme recitovali veselé básně na besedě se starými občany, skupina větších dívek recitovala na svatbě někdejší Lipky. To je taky naše tradice, když má Lipka svatbu, jdou jí děti recitovat verše Štěpánčevy aj.

A další skupina recitovala Čarkovy a moje verše o květinách na výroční schůzi zahrádkářů. (Jejich předseda nás totiž obětavě fotografoval.)

Nakonec jsme byli pozváni, abychom recitovali pásmo Vítání do života v Pelhřimově na celookresním aktivu Sborů pro občanské záležitosti. Přijeli pro nás autem a zase nás odvezli, děti dostaly pohoštění, líbilo se jim to. Ale nelíbilo se nám, že nás nutili mluvit do mikrofonu, a to potom není to pravé, protože se hlas musí brzdit a nemůže se plně rozvíjet, všechny děti se shodovaly v tom, že to bylo zbytečné.

V naší knihovně míváme večery poezie. Vyšší oddělení mělo v březnu večer „O mamince“, z nejkrásnějších veršů našich básníků starších i novějších. Hudbou jednotlivé dílky proložil náš spolupracovník, ředitel státní dětské ozdravovny. Už s námi spolupracuje skoro deset let, co přišel do Kamenice jako učitel na naší škole — Fr. Kameník. Druhý večer byl „Z pohádky do pohádky“, polo hrané, polo recitované, či vlastně veršem vyprávěné pohádky našich básníků. Nakonec měla starší děvčata z druhého oddělení krásnou starou anglickou romanci zveršovanou J. Vladislavem „O králi Estmerovi“. Na konci školního roku jsme měli večer „Hrajeme si beze slov“, jakýsi experiment. Celý večer bez kulís a skoro bez rekvizit, jako když si jen hrajeme.

Kromě toho připravujeme Sypalovu hru „Jak děti zachránily svět“. A s malou studentskou skupinou, za spolupráce dospělých členů našeho ochotnického souboru OB mou novou hru pro dospělé „Maminko, vrať se!“, příběh dospívajících dětí z dnešního života.

Děti toho mají mnoho — pionýrské kroužky, řeči, sport, tělovýchovu a hudební školu, ale vždycky se nám to základní podaří dát dohromady. Ovšem na začátku roku je to svízelné, ale pak se ustanoví pravidelné

„PLAMIENOK“

V poslední době se stále častěji setkáváme s tím, že soubory řeší nedostatek vhodných textů výběrem hry, určené původně pro loutkové divadlo. V loňském roce hrálo několik souborů „Zlatý klíček“, letos se objevil na scéně „Bleděmodrý Petr“. Režisér Dětského divadelního souboru „Plamienok“ při ZDŠ Vranov-Čemerné si vybral také loutkovou hru „Princezna a klaun“ (B. Svatoň—I. Borde). Soubor se zúčastnil už v minulých dvou letech úspěšně národních přehlídek (se hrami „Vyměněná princezna“ a „Cínový voják“), ale jak sám režisér říká, letos poprvé se pokusil o **netradiční představení**. Zvolil-li si vedoucí souboru loutkovou hru — ani to jinak není možné. Autor hry totiž využívá možností rychlých změn scény, které skýtá právě loutkové divadlo, a inscenátoři pracující s živými představiteli by tradičním způsobem stěžili tato úskalí vyřešili. Ludovítovi Lešňanskému se to podařilo, velký podíl na tomto úspěchu má i autor scény a kostýmů Josef Mihál. Však byl také na Ústřední přehlídce v Trnavě odměněn cenou za výtvarné řešení této hry.

Rychlé střídání „cirkusového“ a „divadelního“ prostředí umožnily dva cirkusové vstupy v popředí scény — tudy nastupují umístě, klauni a všichni ti, kteří vytvářejí cirkusové prostředí. Uprostřed jeviště je po celé šíři natažena oponka s nápisem DIVADLO. Ta se otevírá tehdy, když do děje vstupuje divadelní společnost. Artisté metají salta, malá popsongová zpěvačka drží v ruce místo mikrofonu švihadlo. To všechno doprovází pravá a živá cirkusová kapela, usazená s orffovskými nástroji nahoře, na jednom z cirkusových vstupů.

Netradičně si počínal režisér hry již od samého počátku práce s textem. Začal od četných improvizací a dosáhl tím neobyčejně spontánního, živého a dynamického projevu dětí. Mizanscény nejsou přesně naaranžovány a i přímo při představení zbývá dětem dostatek místa na improvizovanou hru. Žádné z dětí nečeká jen na svou textovou narážku, všechny děti jsou neustále aktivní a při „hře“. Hrají si na cirkus i na divadlo s nesmírnou grácií a povyšují i drobné dětské neobratnosti na přitažlivou složku představení. Představení přímo hýří nápady a bylo by asi těžké určit, s kterými přišel sám režisér a které vnesly do hry děti při přípravných improvizacích.

Není náhodné, že Ludovít Lešňanský uplatňuje v procesu přípravy hry a v celé práci s dětmi metody dramatické výchovy. Před čtyřmi lety ještě pracoval zcela tradičním způsobem, jako většina nepoučených vedoucích dětských souborů. V posledních dvou letech však nastala na Slovensku podstatná změna v přístupu k divadlu hranému dětmi. Zasluhou Osvětového ústavu v Bratislavě a především jeho pracovnice Brigity Hanákové se vedoucí dětských divadelních souborů systematicky pro svou funkci školí. Přední profesionální odborníci i zkušení pracovníci a vedoucí souborů přednášejí na internátních seminářích své zkušenosti. Účastníci jsou pro tato školení uvolňováni ze zaměstnání. Za dva roky se již zabývali systematicky všemi složkami divadelního projevu. Dramaturgie, režie, scénografie — odborné přednášky i vlastní praktické pokusy. Výsledkem není jen představení souboru Plamienok, ale stoupající úroveň všech dětských souborů na Slovensku. Vedoucí úspěšného souboru z Martina Emilia Hajdúchová je také účastnicí tohoto školení. Je nám jen líto, že něco podobného nebylo zatím možné uskutečnit také v českých zemích.

DOCELA OBYČEJNÉ VĚCI

Neobyčejnost „Docela obyčejných věcí“ Jaromíra Sypala není v samotném textu hry. Nejde ani o ucelenou hru, spíše o sled výstupů a scének, ve kterých se střídají ti starší, kteří jsou již „na odchodu“, s malými, kteří právě „přicházejí“. Nikdy jsem nepochybovala o tom, že jsou hry Jaromíra Sypala přenosné i do jiných souborů. Dokazovali jsme to v jednom z nedávných čísel naší rubriky na úspěchu hry „Koráb Racek“ v podání mnoha souborů. Neobyčejné věci jsou však přece jen v tomto směru výjimečné. Nepochybuji o tom, že jednotlivé výstupy mohou dobře vyznít i v podání jiného souboru — například jedinečná scéna loutkového divadla (vodiče i loutky hrají starší členové souboru), při které se zdálo, že část obecenstva všech věkových skupin podlehně záchvatům smíchu. Co se asi už nikomu jinému nepodaří, to je **autentičnost právě této hry, právě v tomto souboru, právě v této chvíli**.

Starší členové souboru končí devátou třídu ZDŠ a rozcházejí se — předávají štafetu svým mladším kamarádům. **Na jevišti — i ve skutečnosti**. Tu už nejde jen o to, že Jaromír Sypal šije jednotlivé postavy ve hrách na tělo svým dětem, tady užil celou hru na tělo celému souboru. A pokud by nenastala naprosto stejná situace — odchod celé jedné části souboru a nástup mladší „generace“ na její místo, nikdy už nebudeme svědky něčeho tak výjimečně autentického a neopakovatelného, jako je tato hra, hraná v této chvíli, tímto souborem.

Ti, kteří měli to štěstí, že „byli při tom“, vůbec nebrali v úvahu, jestli byla dodržena pravidla jevištní hry. Jistě, že se tu vždy nezacházelo správně s hlasem, jistě to nebylo v pořádku s temporytmem hry, jistě by se našlo to i ono, co poroty běžně vytýkají. Ale to, co se dělo na scéně, bylo tak PRAVDIVÉ, tak plně laskavého humoru, místy dojmavé a místy rozverně, tak poutavé, že na hledání chybiček nebylo kdy. Všichni byli vtaženi do dění na scéně a zcela podlehlí báječné atmosféře, která není jen atmosférou této hry, ale která je vlastní vnitřnímu životu tohoto souboru.

Mohla by snad vzniknout domněnka, že hra dojmává hlavně dospělé, jak se to někdy stává u her hraných dětmi. Už o tom bylo popsáno nemálo stránek. Dětské obecenstvo v Kaplici i v Trnavě tyto domněnky vyvrací. Děti se bavily náramně.

Jaký je vlastně děj Docela obyčejných věcí? Prostý. Pionýrský oddíl dostane k užívání skladiště starých kulís v kulturním domě. Kulturní dům hlídá jako oko v hlavě správce Jestřáb. Na oko trochu hduje, ale má pro děti pochopení. Jedna z členek oddílu vede skupinu mladších pionýrů, kteří také nemají klubovnu. Ti starší, když se jim drobotina vrhne do upravené místnosti, se nejdříve trochu zdráhají, ale pak se o svou klubovnu s malými dělí. Střídavě se tu scházejí malí i velcí ke svým schůzkám, na kterých si povídají, hrají si a také se tu hodně zpívá. Je tu i jakási zápletká s půjčenými penězi — ale to není podstatné.

Na konci hry, který je umístěn na konec školního roku, se starší „devítkáři“ loučí s těmi malými a předávají jim nejen klubovnu, ale i oddílové jméno: „Racek“. Není to jen konec této hry, je to skutečná situace souboru. Ještě dříve, než se první Racci rozlétnou do světa, přivedli na jeviště ty, kterým chtějí předat svou štafetu, aby je naučili prvním krůčkům a drželi nad nimi ještě ochrannou ruku. Příště už budou ti malí hájit barvy „Racka“ sami. Ani ti nejotrlejší se nestyděli za to, že je konec hry dojmává a vytahovali své kapesníky bez rozpaků.

Vedoucí souboru, manželé Květa a Jaromír Sypalovi, zaslouží za svou práci obdiv a uznání. Jsou to právě oni, kdo dovedou z docela obyčejných věcí s úsměvem a bez velkých slov vytvářet věci zcela NEOBYČEJNÉ.

JINDRA DELONGOVÁ

Soubor Racek DPM Kaplice

ša“, sehrála roli babičky a její výkon na mne udělal nezapomenutelný dojem. Tomuto představení byl přítomen člen činohry Národního divadla v Praze, národní umělec Jiří Dohnal. V besedě rád zavzpomínal na své ochotnické začátky v nedalekých Stra-

šicích a na to, jak v roce 1919 putovali do Mýta na představení Kupce benátského, ve kterém u mýtských ochotníků hostoval sám Eduard Vojan.

Již několik let spolupracuje s mýtskými ochotníky člen opery Národní-

ho divadla v Praze Míla Adamec. Jeho režijní práce se projevuje v stálém růstu úrovně souboru. Jeho dovolená i mnohé volné dny patří ochotníkům. Za to a za jeho příklad pro další profesionální pracovníky mu patří velký dík.
JOSEF PŠENICKÁ

tip pro vás

Dnes chceme nabídnout čtenářům především dva typy – dvě novinky sovětské tvorby, které DILIA nedávno rozmnožila: **STARŠÍHO BRATRA** od A. Vampilova a Žuchovického **PŘÍPITEK KOLUMBOVI**. Obě zdařile přetlumčil Josef Palla.

Alexandr Vampilov, mladý sovětský dramatik, velká naděje tamější divadelní tvorby, už bohužel nežije. Jeho jméno je však známé i našim divákům, zejména ze hry Červnové loučení (Rozloučení v červnu). Starší bratr je komedie, která místy inklinuje až ke komedii situační, leč zachovává si vážný spodní tón, protože o některých věcech a za některých okolností i největšímu šprýmaři dojde humor. Ve Starším bratrovi se dva mladí mužové, které dal dohromady jeden rozkurážený a do noci protažený večer, najednou octnou v nepříliš vhodné době daleko za městem. Poslední spoje už odjely, hrdinové jsou hladoví, unavení, ospalí, ale kde tady hlavu složit? „Opička“ spolu s náhodně odposlouchaným rozhovorem dají vzniknout rozvernému nápadu – medik Busygin se začne vydávat za syna muzikanta Sarafanova, za syna, který dlouho nemohl najít svého nelegitimního otce, za „otcův“ hřích z vojenských let. S lidskou láskou i svědomím však není radno si pohrávat... Ovšem v komedii musí všechno dobře dopadnout a tak tu z vykonstruovaného vztahu a svazku vyrostou vztahy sice kvalitativně jiné, ale nicméně hezké... Vampilovova hra není inscenačně náročná, proto jistě bude herecky a divácky vděčným titulem i pro soubor průměrné úrovně. (6 m., 4 ž., dekorace: náznaková)

I další sovětská hra je veselohra a ani její autor, Leonid Žuchovickij, není pro naše divadelníky neznámým pojmem. Jeho hru Sami bez andělů hrají v současné době na několika profesionálních i amatérských jevištích. Přípitek Kolumbovi – je přípitkem tří mladých přátel, studentů-biologů, v prologu hry, která se pak rozvíjí ve chvíli, kdy již všichni zastávají určité místo ve vědě i společnosti. Žuchovickij však napsal veselohru, a tak některé intelektuální, morální i filosofické problémy nahlíží pohledem shovívavým a úsměvným. Děj hry se točí kolem objevu jednoho ze tří kamarádů, který je z nich nejúspěšnějším vědcem. Na cestě za poznáním biologických příčin a procesu při vzniku rakoviny vynalezne

jen jakoby bokem sérum, které zkrášluje a je tudíž schopno u živých jednotlivců napravit prohřešky přírody. Výzkumný ústav, jemuž jinak pro nedostatek kladných výsledků hrozila reorganizace, se náhle stává populárním a vyhledávaným. Stovky zájemců se tísni před jeho dveřmi. Mezi někdejšími kamarády ze studií však narůstá spor o dosahu vynálezu, protože dívka, na níž byl preparát poprvé použit, je sice náhle fantastickým divem krásy, ale ta z ní – obyčejně, příjemné dívky – udělala nafoukanou a domýšlivou husu... (5 m., 4 ž., dekorace: náznaková)

Po dvou sovětských komediích, z nichž druhá je po inscenační stránce náročnější a vhodnější pro vyspělejší soubor, chceme upozornit na hru s vážnou tematikou, kterou napsal dramatik z NDR – Ulrich Plenzdorf a jejíž titul **NOVÁ UTRPENÍ MLADÉHO W.** napovídá, že chce být jakousi moderní parafrází známého Goethova díla. Společným jmenovatelem jejím i obou předchozích děl je zájem o mladé lidi, o jejich svět a jejich problémy. Hrdina německé hry, Edgar, tragicky zemře. Jeho otec, který až dosud nejevil o svého syna zájem, dávno už opustil i jeho matku, náhle otřesen skutečností, pátrá po okolnostech synovy smrti, po tom, jaký ostatně Edgar byl, čím žil, co jej trápilo. A ani zjištění, že šlo skutečně o nešťastnou náhodu, nezbavuje otce pocitu provinění. K ozřejmění situací nechává autor Edgara vstupovat do děje a komentovat jej. Je to nesporně zajímavá dramatická práce a do repertoáru amatérských scén by se určitě dobře hodila. Výčet osob je sice početnější (14 m., 4 ž.), ale polovina z nich jsou jen role epizodní.

Českých divadelních novinek je mezi vydávanými texty DILIA stále poskrovnu, a proto je jistou událostí, když můžeme do našeho pravidelného Tipu zařadit hned tři najednou.

K 25. výročí Unora uvedlo Divadlo na Vinohradech Kubátův divadelní přepis Pluhařova románu **OPUSTIŠ-LI MNE...** Je to působivé a i dnes nesmírně aktuální drama ze života emigrantů. Jeho děj se odehrává v Bavorsku od září 1948 do srpna 1949 a ústředními postavami, jejichž příběhy jsou ve hře především sledovány, jsou čtyři mladí chlapci. Jejich naivní motivy útěku, jejich osudy v lágru Valka, marný zápas o jeho opuštění, úsilí najít stále zaměstnání, nakonec trpké a

tragické zklamání z rozplynulých snů a představ o snadno vydělaných penězích ve „svobodném“ světě – to všechno je zde zachyceno v dramatických konfliktech a dobře vedeném dialogu, nefrázovitě a přesvědčivě, aby divákovi stále v podvědomí zněly ty úžasné Dykovy verše: „Opustiš-li mne, nezahynu / Opustiš-li mne, zahyneš!“

Drama Opustiš-li mne... je nesporně náročná předloha, má i početnější obsazení (14 mužů, 5 žen), a tak si na její realizaci může troufnout jen větší vyspělejší soubor.

I druhá novinka je vlastně hrou na motivy prozaického díla, tentokrát podle Hálkových klasických povídek. Ostravský autor Jan Havlásek si vybral tři z nich – **MUZIKANTSKOU LIDUŠKU** (podle níž hru nazval), Poldíka rumaře, Na statku a v chaloupce. Jejich příběhy nenásilně skloubil v jeden děj, v němž se jednotlivá dějová pásma citlivě prolínají a jedno doplňuje druhé. Z tohoto spojení vznikl zajímavý obraz české vesnice minulého století, jejích sociálních poměrů, jež ovlivňovaly a formovaly vztahy mezi lidmi. Do popředí tu vystupuje úsilí mladých hrdinů po vymanění se z područí majetku a moci, z ponižujících zvyklostí, a jít svobodně za naplněním snů a lásek. Ne všichni však mají sílu svůj boj dovést do konce. Text je doplněn notovou přílohou. (10 mužů, 7 žen, kompars, muzikanti)

Třetí z novinek nás zavede do dávnější historie, než ve které žili Hálkovi hrdinové. František Kožík nechává ve své hře **NOCI NA ZVÍKOVÉ** ožít postavu Krále Václava I. a jeho syna Přemysla, tedy vrací se v ní do poloviny třináctého století na půvabný jihočeský královský hrad. V té době se král snaží vnášet do českého života německé mravy a způsoby, poněmčuje, co se dá. Velký podíl na tomto vývoji má králův rádce, falešný a zrádný Ojří z Friedberka. Králův syn Přemysl však smýšlí jinak, právě tak jako většina poctivé české šlechty, která zůstala věrná zájmům lidu a země. Ve hře je zachycen otcovský a synovský svár, jenž skončí smírem a potrestáním podlého zrádce.

František Kožík napsal původně Noci na Zvíkově pro přírodní jeviště, ale nic nebrání tomu, uvést dílo i jinde. Hlavním problémem tu pro ochotníky budou asi kostýmy, i když obsazení není tentokrát početné (8 mužů, 3 ženy, zbrojnoši).
hš

O PRÁCI HLAVOU A PRÁCI SRDCEM

aneb

O JEDNOTĚ TVARU

Recitátoru, který čte cyklus těchto statí, se možná zdá, že je naše ohledávání přednášečova terénu příliš rozumné. Samá úvaha, analýza, studium. Kam se poděl nápad, inspirace?

Myslím, že mimoracionální prvky jsme ze hry nevytloučili. Vždyť už výběr textu je nápad, provázený řadou pocitů, důvodů a vztahů mimorozumových, neodůvodněných nápadů a inspirací. A na cestě přípravy k vystoupení se jich objeví ještě dost. Protože je jejich vlastností právě to, že se objevují samy. Bez volání a bez důvodu. Jenomže to je také jejich úskalí.

František Hrubín vzpomíná: „Proč jsem si v kvintě opsal z čítanky Máchovu báseň o temné a jasné noci, ačkoli jsem předtím vlažně četl a s nechutí opisoval jen povinnou básnickou četbu? Nikdo mi to neuložil, a přece jsem si tu báseň opsal, ne při hodině češtiny, ale při francouzštině. Poprvé dojem z veršů přetrval chvíli určenou školním rozvrhem.“ První dojem, impuls, nápad tu zapůsobily na básníka velmi silně. A přece až o patnáct let později se formulace jeho vztahu k Máchovi objevuje ve verších, které dnes přetiskujeme.

Setkala jsem se mnohokrát s recitátory, jímž nechyběl nápad, nepostrádali fantazii. A obojí uplatnili ve svém výkonu. A když jsem přemýšlela, proč mne přesto jejich výsledky nevzrušují a neuspokojují, došla jsem vždy ke dvěma příčinám: Nápady nebyly podstatně vyvozeny z textu, neměly nezbytný důvod v předloze. Fantazie v jednom místě vytryskla, ale v jiném chyběla — tvar neměl jednotu. Byl náhodnou improvizací z dojmů a nápadů. A proto hledáme cestu, jak si ověřovat, odůvodňovat a věcně podepírat stavbu výkonu také rozumovou úvahou.

V kvintě se Hrubínovi „k Máchovu jménu pojila jména Douglase Fairbankse a Charlie Chaplina. To byli moji nejmilovanější básníci,“ píše: „poezie není milostpaní, nedá

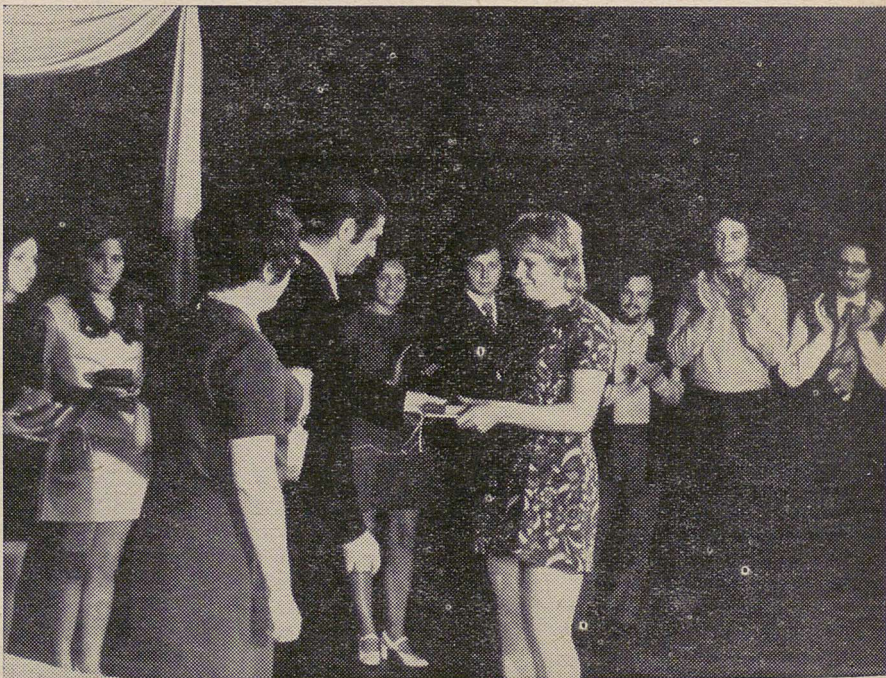
na kabát, ani na to, co tomu řeknou lidé, a pozve D'Artagnana, pozve Tuláka a pozve Karla Hynka Máchu do jednoho pokojíčku — a teď spolu besedujte, ale tak, abych nepřišla zkrátka.“ Teprve o patnáct let později v Pozdravu z kraje vytváří Hrubín podobný hypotetický průsečík cest tří básníků v Kamenném Přívozu. Impuls se změnil v záporný tvar až po patnácti letech.

Má-li být záměr skutečným záměrem, nestačí tu polovědomé pocitové kombinace, ale je třeba vědomé práce. Tedy nejen srdce, ale i hlava. Recitátor se někdy obává, že příliš rozumový přístup k práci na textu a na vystoupení může otupit a uspat citové, emocionální zdroje jeho vztahů k předloze. Na tom ovšem něco je. Proto (mimo jiné důvody) někteří recitátoři vyhledávají i v sólové práci spolupráci režiséra. Očekávají od něho, od člověka, který není tolik „v tom“, že se snáze a bez následků pro výkon může ponořit např. do literárního a literárněvědného materiálu a pomoci recitátoru k orientaci v tomto „suchém“ a „teoretickém“ labyrintu. Recitátor, který si takto chrání zdroje svého svěžího citového zaujetí pro text, se ovšem trochu vydává do rukou režiséru: je odkázán na jeho informace a doporučení.

Byl to tedy řekněme režisér, který se vydal do knihovny, a proputoval cesty, jež se nakonec roku 1941 střetly v Hrubínově básni. A výsledky své práce ovlivňuje recitátorovo pojetí textu. Upozorňuje ho, že Hora svou sbírku Itálie vydal v témž roce, kdy si kvintán Hrubín opísal Máchu. A že mezi Hrubínovou básní a vydáním Horovy italské básnické žně leží vydání Horových Máchovských variací (už jsme z nich na těchto stránkách také přetiskli ukázkou) v jubilejním roce 1936. Hora v nich evokuje lásku o sto let starší „o sto let nadějí a žalů, / o sto let hrobů, zániku, / zrad, nemocí a kriminálů“. A jejího autora, „šlence snu“ a „kata vlastního klidu“. Horovy obrazy jsou

MALÁ GALERIE RECITÁTORŮ

K nejpozoruhodnějším výkonům v sólové recitaci na národní přehlídce amatérského uměleckého přednesu, Wolkrově Prostějově 1973, patřil bezesporu přednes Tuvimových Veršů o Magdaleně dvacetileté studentky lékařské fakulty z Brna, Hany Weyskrabové. (Na snímku přebírá od J. Ambrože, předsedy organizačního výboru WP 73, cenu za vítězství ve druhé soutěžní kategorii.) Hana Weyskrabová zaujala už na Moravském festivalu poezie ve Valašském Meziříčí 1971 a 1972, ovšem letošní Wolkrův Prostějov byl dokladem, že vspěla v zajímavou recitátorskou osobnost, která je schopná maximálně využít vnitřních i vnějších výrazových prostředků v dokonalém souznění se smyslem a stylem básnické předlohy. Její přednes je velmi osobitý a působivý.

současné a konkrétní. Stejně ani ve svých italských dojmech nepropadá opojení ze starých architektur a památek, ale zajímají ho konkrétní a současní Římané, kteří „v hospodě u Kolosea / pohané, křesťané / hltají dlouhé nudle / sýrem sypané“. A ve variacích na Máchovy motivy, ať z jeho díla či z jeho života nemůže Hora — italský poutník — přehlédnout o sto let staršího předchůdce na téže italské cestě. Jeho poutník „žít s hor vidiny jižních měst / se koupat v modři nad zátokou“, ale není to zdaleka jen turista, ale životní poutník, hnáný touhou „jít a nechat se nikde, jenom u pramene!“

Režisérova racionální a recitátorova emocionální investice se postupně proměňuje ve výsledek práce. Pocity a nápady jsou prověřeny, možnosti zváženy a vybrány, řešení rozhodnuto. Ale tím ještě není vše u konce. Např. ve třetí sloce Hrubínovy básně je věta v rozsahu tří veršů (abych ušetřila čtenáře té následující věty, trojnásob dlouhé!). Recitátor se orientoval v její větné stavbě:

Stín poutníkův,
jenž otrásl se z prachu,
mizí ti v dálce lesním úvozem, tam za řekou,
kde já chci potkat Máchu.

Orientoval se i v rytmické stavbě veršů:

y ýy ýy ýy ýy ýy
ýyy ýy ýy ýyy
y ýy ýy ýy ýy ýy

Vyřešil s režisérem rozložení pauz i akcentů, které zpřehlední významově větu a dají současně plně zazníť rytmické výstavbě veršů. Řešení může být definitivní, ale **znění** recitátorova výkonu definitivní není. Není a nikdy nemůže být: okolnosti jeho vystoupení se mění objektivně (sál, posluchači) i subjektivně (recitátorova vnitřní a vnější kondice). A proto řešení je jen vodítkem pro opakování a přitom při každé repríze vlastně odlišná znění. Tak akusticky nedokonalý sál a nesoustředěné publikum např. povede recitátora k zesílení dynamických akcentů a zkrácení pauz. Znění přednesu se tím změní. Ale právě tím může recitátor zachovat své řešení, svoji koncepci. A podobné změny v zájmu zachování autentického, zvoleného řešení podstupuje recitátorův projev v důsledku posunu v subjektivních dispozicích pro výkon. Režisér — první posluchač a divák recitátorova výkonu — by měl právě takhle citlivě sledovat recitátorovu práci.

Neboť režisér by měl dbát především na **jednotu vnitřního řádu** recitátorova výkonu. A ta, živě tvořená živým člověkem za spolupráce živých posluchačů v hledišti, **ne** může být **statická**. V každém vystoupení se znovu ve vzájemném vztahu uskutečňuje sjednocení autora s recitátorem, prolnutí myšlenky a citu, spojení mluvčího a posluchače. Proto umění přednesu není disciplínou mechanické reprodukce, ale **tvorbou**.

VÍTĚZSLAVA ŠRÁMKOVÁ

FRANTIŠEK HRUBÍN

POZDRAV Z KRAJE

JOSEFU HOROVI K PADESÁTINÁM

... w lo gsme byli v Gjlowém ...
zblauzenj na Sázawě ...
Stého ... Kamený přjwoz ... Neweklow ...

K. H. MÁCHA V DENÍKU „CESTA DO ITÁLIE“

Vidím své mládí, jak sem pospíchá
s kloboukem v ruce po zelené mezi.
Nedávno teprv vešlo do ticha,
jež na širokých zádech nesou jezy,

ale dnes je tu se mnou, dojíám
mě jeho věrnost, trochu lehkovážná,
a vidím opět jeho očima,
jak lípy rozsvěcují světla strážná,

jak stojíš nad Kamenným Přívozem:
Stín poutníkův, jenž otrásl se z prachu,
mizí ti v dálce lesním úvozem,
tam za řekou, kde já chci potkat Máchu.

Slyším, jak za ním voláš, a tvůj hlas
nitěmi letu vetkávají včely
do vzdáleného pohřmívání, v jas
vládného jezu, nad nímž přeletěly,

a než úl za úlem je posbírání,
kde bude poutník, který z rodné Prahy
do země italské se ubírá
mou krajinou, jež v noci z mléčné dráhy

písní svých cvrčků usrkávat smí?
A její vůně v záhybech svých šatů
v zem dalekou si, poutník odnáší —
a tam už čekáš ty — a vkládáš mátu,

mateřídoušku, jetelový list
mezi ty stránky, na něž stříklo moře
a jež dnes večer znova budu číst —
jen pro své doma, s rukou na závoře.

DIVADLŮM POEZIE

připomínáme, že Klub přátel poezie připravil pro příští rok bohatý výběr z české i světové poezie.

V základní řadě vyjdou čtyři svazky básní. Celá plejáda francouzských básníků symbolistů od Baudelaira přes Kahna až k Rénierovi je zastoupena ve výboru FRANCOUZSKÝ SYMBOLISMUS. Výběr z básnického díla N. A. Někrasova HOŘKA MŮZA vychází v překladu Zdenky Bergrové. Další dvě knihy jsou věnovány české poezii: SIGNÁLY ČASU, výbor veršů z nejzralejšího tvůrčího období Vítězslava Nezvala (s gramodeskou) a RADOSTI ŽIVOTA, umělecký a lidský profil básníka, ma-

líře a věčného tuláka Františka Gellnera.

Ve výběrové řadě se můžeme těšit na nové vydání ZPEVŮ STARÉ ČINY Bohumila Mathesia a na ČTYŘVERŠÍ legendárního klasika staré perské poezie Omara Chajjama, přeložené Vilémem Závadou za jazykové spolupráce J. Rypky. Ve společném výboru se představí tři angličtí romantičtí básníci Wordsworth, Keats a Shelley. Svazek TŘI STÁLICE přeložila Jarmila Urbánková. OBRAZY A ELEGIE zahrnuje část básnického díla R. M. Rilkeho v překladech V. Holana, O. Vyhliďala a P. Eisnera. Životopisný román Viktora

Grossmana ARION, zachycující osudy básníka A. S. Puškina přeložila Ludmila Dušková. VÝBĚR Z BÁSNÍ je název sbírky veršů Vojtěcha Mihálíka přetlumočených do češtiny. Česká poezie je v této řadě zastoupena souborem nejkrásnějších básní Josefa Hory KNIHA DOMOVA a sedmdesáti básněmi současných českých básníků tvořících BÁSNICKÝ ALMANACH 1974.

Jako členská prémie vás očekává bibliofilsky upravená knížka O LÁSCĚ, PŘÁTELSTVÍ A POEZII. Výběr z myšlenek významných tvůrčích světových osobností.

DALŠÍ STOLETÝ „TYL“ VE STŘEDOČESKÉM KRAJI

Po celý rok oslavují ochotníci v Bakově nad Jizerou významné výročí — sto let svého divadelního souboru „Tyl“. I když se hrálo v Bakově české ochotnické divadlo už dříve (je dochován plakát z r. 1863), k založení souboru došlo až v lednu 1873. Od té doby pracoval téměř nepřetržitě, i v nejtěžších dobách okupace, kdy byl Bakov pohraničním městem, i v dobách, kdy svépomocí přestavovali jeviště a jenom hostovali jinde. V posledních letech odváděl „Tyl“ představení tak dobré úrovně, že byl zařazen do Kruhu vyspělých souborů kraje. Pro ochotnické divadlo zde byli vychováni nadšenci, kteří zakládali nové soubory i jinde po r. 1945, kdy odešli do pohraničí a snad do všech koutů republiky. Bakovští na ně nezapomněli a tak se koncem srpna sjeli do Bakova na oslavy z Čech, Moravy a Slovenska i sedmdesátiletí ochotníci. Dnešní ochotníci pro ně připravili inscenaci Goldoniho Poprasku na laguně a pestrý večer, na němž byli zasloužilí členové odměněni čestným uznáním. Práce souboru zde byla po zásluze oceněna zástupci MNV, předsedou městské organizace KSČ, okresním i krajským kulturním střediskem, krajským výborem SČDO a zástupci společenských organizací z Bakova i okolí. V rámci oslav uvedli Bakovští ještě dramatizaci Zápotockého prózy Vstanou noví bojovníci a studují Tylova Strakonického dudáka. Ale do oslav patřily i četné zájezdy amatérských i profesionálních divadel (Divadlo Na zábradlí, E. F. Buriana, S. K. Neumanna aj.). Je skutečně obdivuhodné, jakou práci věnovali bakovští ochotníci jubileu svého souboru. Prožil jsem s nimi dva radostné a posilující dny. Znovu mne přesvědčili, že dobré divadlo, dobrou práci i zábavu může dělat jen dobrá parta. V Bakově mají takovou, že jim může každý soubor závidět.

L. L H O T A

V Bakově nad Jizerou hrají Goldoniho Poprask na laguně

BELGICKÝ SOUBOR „DE MELOMANEN“ OPĚT V ČSSR

Ve dnech 17.–22. července zavítal do ČSSR opět belgický Královský divadelní spolek De Melomanen z Gentu. V rámci belgicko-československé kulturní dohody byl hostem ZK Svit, ZPS a RR Gottwaldov. Přijel k nám se hrou slovenského autora Ivana Bukovčana Než kohout zazpívá v překladu B. Pešinové a A. E. De Frenne. Pana De Frenne dobře znají i návštěvníci Hronova,

neboť již po několik let přijíždí na Jiráskův Hronov. V jeho režii jsme měli možnost tuto hru uvidět. Představení se uskutečnilo v Lázeňském divadle v Luhačovicích před naplněným hledištěm, které tvořili lázeňští hosté a mnoho ochotníků z celého gottwaldovského okresu.

Přes značné jazykové rozdíly mezi jevištěm a hledištěm (bylo hráno ve

váláštíně) došlo velmi brzy k navázání vzájemného kontaktu. Představení bylo totiž velmi sdělné. Přes menší prostor, než v jakém soubor byl zvyklý hrát, dokázal režisér připravit pro herce sice jednoduché, ale přesto velmi vynalézávé aranžmá. Představení zanechává hluboký dojem zejména tím, jak se podařilo udržet divákovu pozornost po celou dobu představení. Nermalou mě-

Divadlo mladých Vysoká Libeň – M. Kubátová: Jak přišla basa do nebe

rou tomu napomáhalo navození atmosféry a organické střídání tempa a rytmu jednotlivých scén a celého představení. Herecké projevy byly velmi vyrovnané. Jednotlivé postavy byly plnokrevné, životné, s dokonalým vnějším rozlišením (což bylo pravděpodobně připraveno i vzhledem k tomu, že se hrálo pro cizojazyčného diváka). Vcelku se soubor představil jako jednotlivý, pracovně ukázněný kolektiv na velmi dobré umělecké úrovni. To také vycitili diváci a zůstali dlouho po představení na svých místech a potleskem děkovali hercům i režisérovi.

Vystoupení, a můžeme říci velmi úspěšné vystoupení, souboru De Melomanen zavazuje i divadelní soubor ZK Svit-ZPS-RR Gottwaldov, který má na oplátku hrát v Gentu. Účastní se oslav výročí osvobození politických vězňů se hrou Griseldy Gambaro TÁBOR. Vystoupení se uskuteční 26. dubna 1974 v Královském divadle v Gentu.

LOTRAS BURIBURDA KŘÍŠÍ STARÉ TRADICE

S rekonstrukcí sokolovny vznikla v naší obci Kostelci u Holešova velká příležitost obnovit ochotnickou tradici, která byla v minulosti na vysoké úrovni. Protože jsme již nenašli mnoho starších ochotníků, kteří by se chtěli znovu pustit do práce, rozhodli jsme se, že začneme se systematickou výchovou mladých zájemců. Začali jsme s méně náročnými programy — s menšími i většími scénickými pásmy pro žáky škol i občany. V tomto roce jsme sáhli po hře St. Tvarůžka Lotras Buriburda. Tato hra dává velmi mno-

ho příležitostí mladému herci projevit sám sebe v jednotlivých úlohách. Postavičky hry jsou dětem velice blízké. Vyhovovalo nám také, že do ní může režisér kdekoli vložít hudební nahrávku. Při představení děti spontánně a radostně reagovaly. Hračky Simony přemohou líného Lotrase, postraší, ale i pomohou. Zde se představiteli titulní role nabízí možnost přímého kontaktu s dětmi v hledišti, čehož jsme plně využili. Náš Lotras se dokonce s publikem radí, čím by se měl stát, aby se polepšil a neškodil lidem. „Práce“ je tím kouzlem, které mu otevře cestu k hračkám i lidem. Představení splnilo to, oč jsme usilovali. Spisovatelovi patří díky za to, že pochopil dětský svět, kterému chceme rozumět a pro něj hrát.

MIROSLAV CHUPIK

PŘÍKLAD PRO VŠECHNY NÁRODNÍ VÝBORY

V jedné obci, kde žilo přes 2000 obyvatel, žil i ochotnický soubor, který zpříjemňoval volné chvíle. Neomezoval se však pouze na představení v místě, ale zajížděl i do dalekého okolí, v roce 1956 byl i na Hronově. Před několika lety se soubor rozpadl a divadlo zelo prázdnotou.

Stalo se však, že to rada MNV tak nenechala. Zabývala se otázkou obnovení činnosti souboru, popovídala si s bývalým režisérem o celé problematice, uvolnila jej z ostatních funkcí, aby měl na divadlo dost času, a podpořila nově založený soubor morálně, organizačně i finančně. Když pak soubor nastudoval se zkušenými ochotníky a mladými nováčky první titul, byli mezi návštěvníky představení i předseda a tajemník MNV. Oba dále navštěvují každé představení a jezdí se souborem i na zájezdy. Ochotníkům fandí a obdivují se jim.

Ti, kdož dočetli tyto řádky až sem, teď jistě očekávají pohádkový závěr s idylou a už se chystají povzdechnout, si, jak by to bylo krásné, kdyby to byla pravda.

Ale ona to opravdu není pohádka, ale pravda pravdoucí. Stalo se v libereckém okrese v obci Hejnice.

J. DOLEŽAL

(Přetištěno z Metodického listu Severočeského kraje)

Z Výtečníků v provedení souboru SSM Jedličkova ústavu

šedesáté výročí vzniku ústavu a s ním spojené obnovení divadelní činnosti — to vše spolu s přesnou docházkou účinkujících a poctivou snahou mladých nadšenců vytvořilo představení pěti scének známé Dostálovovy hry Výtečníci.

Premiéra byla v červnu v sálku SZK Motorlet v Praze 5. Pochopením vedení SZK bylo možno hrát v Klubu zdarma a ve spolupráci členů domácího divadelního souboru, kteří ochotně pomohli s technickou stránkou představení. Před zcela vyprodaným hledištěm měla inscenace velmi srdečný ohlas. Mladí amatéři se opravdu překonávali a vydali ze sebe vše. Chtěl bych zdůraznit, že se mi pracovalo dobře, že pílí, houževnatostí a celkovým postojem k tvrdé divadelní práci by mohli být tito mladí lidé příkladem všem ochotníkům. Úspěchem celého kolektivu byla účast na IX. celostátních hrách tělesně postižené mládeže v červnu v Brně, kde kultura úzce navazovala na sport a kde byla Praha úspěšně reprezentována právě našimi Výtečníky.

Závěrem bych chtěl ocenit pochození vedoucích pracovníků Jedličkova ústavu pro kulturní práci, jmenovitě vedoucí mimoškolní výchovy s. Zelenkové. Odměnou jim může být radost jejich svěřenců ze hry, ta příkladná snaha a přístup těch, kteří, ač tělesně postižení, dokáží se vyrovnat se svým životním údělem.

ANTONÍN HÜBNER

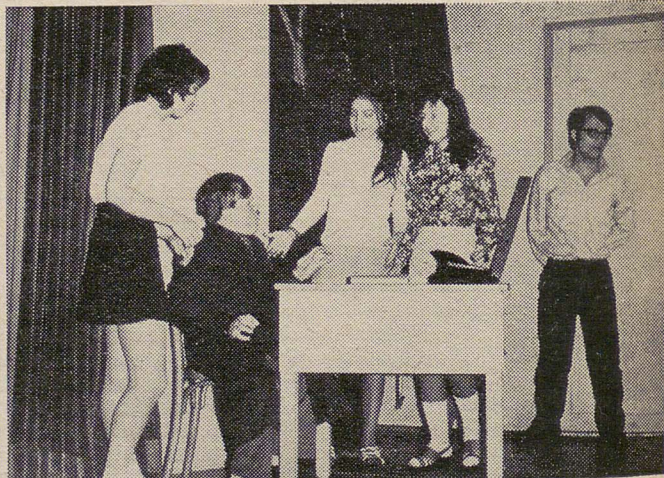
DIVADLO V JEDLIČKOVĚ ÚSTAVU

Koncem minulého roku jsem byl požádán vedením Jedličkova ústavu v Praze na Vyšehradě, abych dělal divadlo s tělesně postiženou mládeží. Tito mladí lidé jsou organizováni v ústavní odbočce SSM. Ujal jsem se tohoto úkolu rád a snažil jsem se ze všech sil předat mladým začátečníkům

své divadelní zkušenosti. Scházeli jsme se ve více než dvacetičlenné skupině. Je jisté, že první krůčky musely být pro tyto šestnácti- až osmnáctileté dívky a chlapce těžké, ale houževnatá práce začala pomalu přinášet ovoce. Tradice divadelní práce Jedličkova ústavu v minulých letech přerušena,

Hančovy snímky z divadla v Jedličkově ústavu

XVI. KADAŇSKÝ KULTURNÍ KVĚTEN

Jako každoročně, konal se i letos v Kadani festival amatérského divadla. Byl zahájen představením Plautovy „Komédie o strašidle“ v provedení Divadelního souboru KD v Klášterci n. O. Divákům se pak postupně představily ještě čtyři další soubory: „Jirásek“ ZK NP Nejdek (Pogoda–Dostál „Kdyby všechny holky světa“), „Tyl“ MěOB Chabařovice (E. Rannet „Kriminální tango“), KDP Kadaň (Maxim Gorkij „Falešná mince“) a „K. Čapek“ KaSS Děčín (Achard „Idiotka“).

Kadaňský festival je jedním z nejstarších festivalů amatérského divadla v Severočeském kraji a byť by nebyl svým rozsahem největší, má mezi severočeskými ochotníky značnou popularitu. Všichni severočeští účastníci patří mezi vyspělé soubory. I když se letos nezaskvěli vždy v plném lesku, odvedli kus poctivé ochotnické práce, která byla divákovi s nelicnou upřímností oceněna. Ochotnické divadlo si může zřídka kdy zajistit standardní podmínky pro svou práci, a tak ani jeho výkony nemohou být standardní. Vždycky se nám něco povede lépe a něco hůře a obvykle nám vždycky chybí nějaký ten chloupek k plné spokojenosti. A přece přinesl kadaňský festival inscenaci, o které stojí za to zmínit se podrobněji. Byla to Gorkého „Falešná mince“, kterou se souborem Domu kultury pracujících v Kadani nastudoval

režisér Divadla pracujících v Mostě Antonín Novotný.

Spolupráce s profesionálním režisérem se projevila již v samotném dramaturgickém výběru. Režisér vybral málo hranou Gorkého hru jako po všech stránkách výhodný studijní text, dávající možnost velkému počtu ochotnických herců vyzkoušet svůj talent na pestré paletě charakterů. Hra nemá tradiční stavbu, útržkovitý děj není pro autora důležitý, jde mu především o vykreslení vztahů mezi jednotlivými postavami a situací, do nichž se jednájí dostávají. Divák si odnáší z představení řadu nezodpověděných otázek bez pocitu nějaké katarze. Aby hra diváky zaujala, musí mít jednotlivé scény silný náboj dramatického konfliktu, v němž jednájí živé, plnokrevné, plastické a přesvědčivé jevištní postavy. A to se kadaňskému souboru podařilo zásluhou velmi dobrých hereckých výkonů, k nimž se dokázali jeho členové pod vedením profesionálního režiséra propracovat. Původně studijní experiment se stal nejvýraznějším představením festivalu. Členové kadaňského souboru velice oceňují, že se režisér Novotný neomezil jen na studium samotné hry, ale zkoušky byly současně i jistým druhem divadelního školení, při němž si ochotníci herci ověřovali a doplňovali svoje teoretické vědomosti na praktických jevištních úkolech. Pro kadaňské ochotníky bude tedy spolupráce s pro-

fesionálním režisérem trvalým přínosem pro jejich další práci.

Při složitosti postav Gorkého „Falešné mince“, jejichž vztahy se pohybují v několika rovinách, je zcela pochopitelné, že se ne všem představitelům daří postavy beze zbytku plasticky vykreslit. Tak třeba většina dámského souboru myslela asi více na dodržování půdorysu jednotlivých mizánců a na vnější hereckou techniku než na vnitřní život svých postav. Vyskytla se však řada pozoruhodných hereckých výkonů. Právem byli na festivalu oceněni Ruda Nováková a Josef Marvan (Bobrovová a Jakovlev), avšak ani výkon Františka Bílka v roli Jefimova nezástal za nimi nijak pozadu. Úspěšně si vedl také Frant. Čech jako Ivanov a Jos. Bárta jako Stogov. Také ostatní se propracovali k hereckým výkonům, jaké jsme u nich v minulosti neviděli. To vše je jen dokladem toho, jak se talent ochotnického herce může rozvinout pod vedením zkušeného režiséra.

„Falešná mince“ si na KKK odnesla právem palmu vítězné inscenace. Na druhém místě skončila Achardova „Idiotka“ děčínského souboru „K. Čapek“ a cenu za výtvarné řešení Plautovy „Komédie o strašidle“ získal Zd. Vachata ze souboru KD Klášterec n. O. Festival probíhal za stoupající návštěvnosti (průměr 200 diváků) a znovu prokázal, že ochotnické divadlo je pevnou součástí naší kulturní fronty. K. R.

RUS KRVÍ UMYTÁ

(ÚRYVEK Z PRÓZY AŤOMA VESJOLÉHO)

SCÉNÁŘ: MILOSLAV KUČERA

Uvedlo Studio uměleckého přednesu z Pardubic, které za tento pořad získalo na Wolkrově Prostějově Cenu míru.

SBOR: Zmítán uragánem války potácel se svět, zpítý krví.

N: Po mořích a oceánech se plavily křižníky a dreadnoughty, chrličů rachot a oheň. Za koráby se plížily ponorky a minonosky, hustě zasávaly do vodních pustin setbu smrti.

H: Aeroplány a zepelné letadly na západ i na východ, na jih i na sever. Letcova ruka vrhala z nadoblačných výšin řevavé fakule do úlu lidských sídlů, na mravenišť měst.

I: Po píscích Sýrie i Mezopotá-

míe, po polích Champagne i Vogéz, rozrytých zákopy, plazily se tanky a na své cestě drtily všechno živé.

Z: Od Baltu k Černému moři, od Trapezantu až k Bagdádu bez přestání bušila kladiva války.

L: Vody Rýna i Marny, Dunaje i Němenu byly zakaleny krví bojujících národů.

V: Belgie, Srbsko i Rumunsko, Halič, Bukovina i turecká Arménie stály v plamenech hořících dějin a měst.

A: Cesty...

I: Po cestách rozmoklých krví a slzami pochodovala a ujížděla vojska, dělostřelectvo, treny, lazarety, běženci.

O: V děsivé iluminaci krvavých záblesků dohořival šestnáctý rok.

SBOR: Srp války kosil klasy života.

ŽENY: Kostely pravoslavné i mohamedánské, protestantské i katolické byly přeplněny plačícími, truchlícími, nařkanými lidmi, kteří leželi tvá-

ří k zemi před svým bohem. **MUŽI:** Rachotily vlaky s obilím, masem, ztuhlými konzervami, ztrouchnivělými botami, s děly a granáty...

S: A to všechno požívala, trhala, ničila a stravovala fronta. **N:** V kleštích hladu a zimy se svíjela města, vysoko k nebi stoupal nářek vesnic, avšak dál bez přestání rachotily bubny války a hněvivě ryčela děla, přehlušující kvílení umírajících dětí, úpění žen a matek.

S: Zármutek byl hostem a trá-

pení se usadilo v čečenských aulech i pod střechami ukrajinských chalup, v kozáckých stanicích i v baráčkách dělnických kolonií.

J: Plakala vesničanka, kráče, je za pluhem po liše.

O: Plakala měščka s hlavou skleslou na truchlivý list, kde naproti drahému jménu hořelo strašné slovo: „Padl“.

V: Vzlýkala vlámská rybářka, hledíc s výčitkou na moře, které pohltilo námořníka.

M: V táboře běženců vzlýkala pod vozem haličská žena nad stydnoucí mrtvolkou svého dítěte.

ZENY: Bez přestání zněly nářky kolem odvodních středisek a kasáren, naplňovaly nádraží v Toulonu, Kursku, Lipsku, Budapešti i Neapoli.

N: Nad celým světem vlály prapory žalu a jako zář ohromného požáru stoupalo kvílení, vyšlehovaly křečovitě, srdceryvně výkřiky zoufalství.

S: A jenom v pozlacených palácích Moskvy, Paříže a Vídně jiskřila hudba, planulo opilé veselí a triumfovala prostopášnost.

I: „Válka do vítězného konce!“
V: A tam, na bitevních polích, ohnivé metly smetaly jako smetl do společných hrobů hamburské nosiče i donbaské havíře, arabské kočovníky a sadaře od břehů Gangu, dokaře z Liverpoolu i maďarské pastýře, proletáře různých ras, pie-men a jazyků i oráče, dobývající v potu tváře chléb svůj vezdejší na půdě svých otců a dědů.

S: Kříže a hroby, hroby a kříže.

L: Balkán, Kurdistan, karpatská údolí, útroby země polské, verdunské pevnosti i chlupy kolem Maasy byly k prasknutí napěchovány vojáckým masem.

O: V šachtách Porúří i Krivoroží, v sibiřských dolech i v chemických závodech v Německu jako na galejích dřeli váleční zajatci. Váleční zajatci živili v táborech za ostnatým drátem, útočovali se životem pod knoutou šucmana a kaprála, umírali v baráčkách na stesk a choleru, na hlad a tyfus.

M: Lazarety...

ZENY: Útočiště zármutku, azyly utrpení...

A: Zmrzačení, omrzlí, pohmoždění, plynem otrávení lidé, lidé s rozdraceny kostmi a páchnoucími ranami se zmítali v horečce na nemocničních lůžkách a operačních stolech, kde se mísila krev s hnísem, pláč s proklínáním, nářky s modlitbami za sirotky, zoufalství s nadobro zmařenými nadějami.

H: Beznozí a bezrucí, hluší a němí, rozumu zbavení a polomrtví chudáci obléhali prahy kancelářů i dobročinných ústavů nebo, prosíce o almužnu, ležli, kulhali, postrkovali se na vozíčkách ulicemi Berlína i Petrohradu, Marseille i Konstantinopole.

S: Země byla opilá hořem...

H: Stín smrti kroužil nad nldovými městy a ožebračenými vesnicemi.

V: Pannám stýdly nelíbané prsy, ponurý a neklidný byl spánek žen.

O: Pláčem ochraptělé děti usnaly u splasklých mateřských ňader.

S: Válka požírala lidi, chléb i dobytek.

ZENY: Ve stepích prořídla stáda koní i houfce ovcí. Byli porůstalo zanedbané pole, sněhové vánice zasypávaly nepokosené obilí zvalené podzimními větry. Po cestách se začaly na všechny strany rozlézat první bezprizorné děti. Vypovídal průmysl, nebylo dostatek paiva, surovin, dělnických rukou, zastavovaly se továrny a závody. Seiřavala doprava, skladiště na Sibiři i v Turkestánu oyla nabitá obilím, zrno se zaparovalo, ale nebylo čím je odvážet. V Kalmyckých a kazachstánských stepích ležely pod širým nebem hory masa připraveného pro armádu, masem hýbali červí, psi si dělali v mase pelech, fený vyváděly štěňata.

M: Dopis z fronty...

V: Moje milovaná manželko!

Uctivě se ti poroučím, jakož i celému přibuzenstvu. Zatím jsem chvála bohu živ a zdrav. Vasilij Rjazancev padl u turecké pevnosti Vejburta. Ivan Prochorovič byl taky těžce raněn. Utrhlo mu to celou sanici, sotva se udržel při životě. Šmaroga padl. Iljuška Kostjev taky padl, zajdi na samotu a pověz to jeho mámě Feoně. Když jsme šli poslední se švagrem Grigorijem Salvejičem do útoku, vtrhlo mu to ze stehna dobré dvě libry masa. Všichni mu teď závidíme. Poslali ho na léčení hluboko do týla a možná, že se k setí ukáže ve stanici.

Jenom Polikaška se raduje. Dostal nový metál a šikovatelské prýmký, říká: „Třeba sto let budu válečtí.“ Ale jen co přijde první boj, však my ho už potvora odrovnáme.

Jen se mně tam, Marfiňko, nespouštěj, opatruj mužovu čest a dej na sebe pozor. Psaní od tebe si pročítám každý den, každou volnou chvíli. Jak poklidím koně, zalezu do zemljanky, lehnu a čtu. Když na mne v noci padne stesk, vytáhnou psaní z kapsy a čtu.

Není tam u vás na Kubáni slyšet nic o míru? Vojáci se celí usouzení ptají jeden druhého: „Zač tady cedíme svou krev, kazíme si zdraví a nastavujeme krky v nějaké zatracené tramtáři? Vždyť je to všechno zbytečné...“

Tím končím. Maxim Kužel

M: Ženské slzy rozmazávaly klikiháky dopisů z fronty a nejdna roztřesená ruka stavěla před svatým obrázkem svíčku a vyprošťovala ochranu v nebezpečnosti pro své drahé jdoucí do záhuby.

S: A tam, na dalekých pláních

sněhy a vánice přikrývaly mladé životy!

ZENY: V horku i v mrazu, po pás ve sněhu a po krk v blátě vojáci útočili, vojáci ustupovali, žili v podzemních brlozích, mrzli v zákopech pod širým nebem. Střepina granátu nebo kulka dostihovala vojáka v boji, za odpočinku, ve spaní, na latrině. Kdesi mezi stěnami štábu generálská ruka čmárala po papíru:

J:

„Veliteli sumského pěšího pluku. Nařizují: dne 5. ledna ve 24,00 zaútočit na svěřeném úseku všemi silami na nepřitele. O výsledcích operace podejte ihned hlášení.“

ZENY: A v nejhlubší půlnoci přeskakoval po zákopech a zemljankách roztřeseným šepotem předávaný povel:

J: „K útoku připravit!“

J+V: „K útoku připravit!“

J+V+O: „K útoku připravit!“

ZENY: Muži si rozebrali pušky, přitahovali náboji obtížné opasky. Ten se chvatně pokřivoval, ten zaseptal modlitbu, ten zase cedil skrze zatáté zuby zuřivé kletby. Úzkými spojovacími zákopy se pluk stahoval do přední linie a na povel: „S pomocí boží do boje!“ škrábali se lidé na předprsni, plazili se po zasneženém poli zrytém jámami od granátů. Déšť olova a smrti explodující oceli snášely se na útočící pluk jako krupobití. Pod nohama duněla a sténala země. V příračném svitu raket, rozprsklých v modravé kaskády, s tvářemi pokřivenými hrůzou ležli lidé kupředu, utíkali, padali, hroutili se...

N: Rozpálená kulka lízla mezi oči rybáře Ostapa Kalajdu —
VŠICHNI: a osiřel jeho bílý domek na břehu moře u Taganrogu.

H: Svalil se sormovský zámečník Ignat Lysačenko a zachropěl v poslední křeči —

VŠICHNI: užije si bídy jeho ženička se třemi malými caparty v náručí.

A: Mladý dobrovolník Péta Kukurin padl do příkopu jako ohořelá zápalka, odhozen výbuchem podzemní miny i s hroudami zmrzlé hlíny —

VŠICHNI: to bude radost pro staré rodiče v Barnalulu, až k nim doletí zpráva o synovi L: Hlavou do brázdý padl voňský bohatýr Juchan a zůstal jako snop ležet.

Všichni: Už se nebude víckrát ohánět sekýrou a prozpěvovat si v lese.

Z: Vedle Juchana klesl velitel roty poručík Andrejevskij.

VŠICHNI: I jeho kdosi miloval, i on vyrůstal v teple mateřské lásky.

I: K nohám sibiřského lovce Alexeje Sedycha se zakutálel syčící granát a snop výbuchu ho zasáhl do břicha.

S: Zařval Alexej Sedych a převrátil se naznak, rozhodil bezmocné ruce, které kdysi dokázaly roztrhnout medvědí tlamu.

V+O: Proděravění palbou kulometu uvízli v pavučině ostatněho drátu rodáci z jedné vesnice Karp Velký a Karp Menší.

S: Přijde jaro, modravý opar bude stoupat nad stepí, ale oráč budou spát pevným spánkem ve společném hrobě...

J: Spal štábní generál a neslyšel ani tlukot strachem sevřených srdcí, ani steny nesoucí se nad bojštěm.

S: Proudý ohně a oceli ohlodávaly pevniny armád. Na plotech visely mobilizační vyhlášky, ohlašovaly je v kostelích i na tržištích.

N: Do pole nastupovali lidé těžké práce i drobná úřednická čeládka, vesniční lékaři i učitelé národních škol...

N+I: Nastupovaly prapory válečných maturantů i nedostudovaní vysokoškoláci, děti polí i periferií měst.

N+I+Z: Nastupovali řemeslníci i dělníci, příruční z módních závodů i syčící od státní silnice.

N+I+Z+A: Nastupovali voušáci, otcové rodin, nastupovali výrostci rovnou ze školních lavic.

N+I+Z+A+L: Nastupovali zdraví, silní křiklouni.

ZENY: Zpátky na frontu se vraceli i mrzáci, válka vytrhovala ženicha z náručí nevěsty, bratra rozlučovala s bratrem, matkám brala syny, ženám muže, dětem otce a živitele.

S: Válka, válka...

ZENY: V řevu a kvílení harmonik se zadržovala srdce, zadržovaly hlasy:

M: Stojí břízka zelená

v poli za humnami. Rozlučte se, děvčata, už jsme regrutama...

Z: Opilí, zoufale vyřvávající muži táhli v houftech ulicemi, lámali ploty a ohrady, vytloukali okna, tancovali, plakali, hulákali beznadějně písně...

M: Pod míru mě postavili, sbohem, drahá máti, sbohem, moje milko drahá, musím rukovatí...

V: „Pijte, chlapi, za pár rukujeme... Na zdraví, obránci cara, víry a vlasti.“

O: „Car? ... Vlast? ... Radši nemluv... Já tam byl, já si svoje zkusil... Tyhle slova mám rád jako pes klacek.“

J: „Užijeme si trápení, kamaráde.“

O: „Užijem, hochu.“

M: Za čepici kytku dali, srdce jako kámen.

Už nás na tu vojnu vzali, už je s náma amen...

A: Petrucha setřásl ženu, která se mu věšela na ruce, roztrhl harmoniku vedví, pūkou praštil o roh chalupy a pustil se do zoufalého tance.

J: „Celý Německo rozmašfrujem!“

H: „Přestaň,“ chlácholila ho uplakaná žena. „Přestaň, blázně bláznivá.“

A: Petrucha škubal postraňky. **J:** „Nech mne, já už teď patřím pod erár.“

L: Stařena s tváří podobnou trouchnivému jádru ořechu vzpínala popelavě ruce.
 I: „Pust, ať tě ještě naposledy obejmú, Gríšenko.“
 O: „Neplač, bábi, však tam na vojně všechny nezabijou.“
 I: „Srdce mně to utrhně... Gríšenko, chlapče zlatá... pomodli se k pánu bohu, chlapče.“
 O: „Sbohem, kmocháčku.“
 V: „Hodně štěstí!“
 O: „Ta vojna...“
 V: „Co je to všecko platný...“
 O: „Kdepak kořalka, to mě tak bere trápení.“
 I: „Prosím tě, Gríšenko, ve službě nepij a pány poslouchej...“
 O: „Dobře, dobře, bábi.“
 S: Poslední objetí, poslední polibky. A daleko ta humny, uprostřed němých polí pomalu utichal divoký zpěv, křik a nářky. A ještě dlouho hořekovala za vesnicí stará máma, zhroutená v závěji:
 L: „Poslední dítě... poslední... ach... kdybych byla radši kámen porodila, ten by aspoň ležel doma. Ježší Kristel Aljošenko, růžičko moje voňavá! Copak nemá car i bez tebe dost vojáků?“
 S: Vítr plácal černým podolkem sukně, vískal šedivě chomáče vlasů padajících zpod tmavého šátku.
 L: „Posledního mi vzali... vždyť je to ještě dítě... poslední dítě! Och... och... chlapci moji zlatí, nešťastní...“
 S: Neslyšeli matku její zlatí chlapci a na její nářky odpovíдалo jen vytí vlků z daleké rokliny.
 N: Po kubánských i donských cestách, po silnicích a pěši-

nách rjazaňských i vladimírských (po říčkách Karélie, po horských stezkách Kavkazu i Altaje, po odlehlých cestách v sibiřské tajze — ze všech stran tisíce verst v horku i mrazu, v blátě i prachu šli, jeli, plavili se lidé k železnicím, do měst a do obvodních středisek. V čekárnách strach a úzkost, hory hoře i zoufalé furiantství a beznadějné kletby. Nahatým rekrutům kladli garnizonní písaři zbytečné otázky, doktoři je narychlo ohmatávali a proklepávali.
 V: „Schopen, další.“
 N: Naháči tahali los.
 O: „Hlaval!“
 N: A rofák ušmíkával nůžkami chomáč vlasů odvedencovy hlavy.
 J: „Hlaval!“
 N: Po zašlapané podlaze se válely vlasy všech barev, vlasy, které ještě včera hladila a rozčesávala číslí milující ruka. Z odvodní místnosti vyrazili jako z parní lázně. Červení a rozpaření, s plechovými čísly zapíchnutými nakřivo do čepice. Plnými hrstmi nabírali špinavý sníh pod nohama a hltavě jej polykali.
 J: „Tak mě odvedli... Já si něco udělám, tatí!“
 V: „Petrovaj prej jejich Ljoňku vyreklamoval.“
 J: „Bodejť ne, tatí! On má tlustou prkenici.“
 V: „Co naděláme... všechno je v moci boží... musíš si to odkroutit, však nejsi první ani poslední.“
 Z: „Vasko,“ prodírá se tetka houfem lidí... „Nepotkals mého Vasjonku? Ráda bych ho viděla.“
 O: „Je na mol. Leží tam za hos-

podou ve škarpě, celý vyválně, chachacha.“
 Z: „Mám já to trápení... kolikrát jsem mu nakazovala — nepij, Vasjonko... ale kdepak, zase se namázl.“
 O: „Sbohem, Volho, sbohem, lesy!“
 S: Kasárny, rychlý výcvik, polní mše, nádraží.
 A: ... U oprýskané nádražní zdi stál pětiletý klučina v zánočním kožíšku a v tátově čepici, která mu padala na oči. Ztratil v tlačení matku. Plakal usedavě, sotva dech popadal, plakal bezútěšným pláčem a ochraptělým křečovitým hlasem naříkal: „Tatínku zlatý... tatínku zlatý...“ Zaryčela lokomotiva a všem rázem zatrnulo u srdce. Dav se zavlnil. Břinkly nárazníky a vlak se dal pomalu do pohybu. S novou silou propukl nářek žen. Výkřiky zoufalství se slily v jediné táhlé zaúpění, zdálo se jakoby země měla puknout. Klučina v kožíšku plakal čím dál víc. Levou rukou odstrkoval s očí otcovu čepici a pravou s rozmočeným perníkovým husarem v hrsti natahoval za mřížjícími vagóny, křičel a křičel, jako když ho na nože bere. „Tatínku zlatý... tatínku zlatý...“ Kola odpočítávala verstu za verstou, stanici za stanicí.
 S: Na Rigu, na Polock, Kyjev a Taganrog, Tiflis a Jerevan hučely vlaky.
 H: Stesk po domově a po svobodě zalévali vojáci kolínskou, politurou a lakem. Tancovali na krátkých zastávkách, dávali se fotografovat u nádražních fotografů, ve velkých městech jezdili v drožkách do bordelu. V Samaře i v Kaluze, ve Vo-

logdě, i ve Smolensku, v kozácké stanici i v ubohé vjatské vesničce neumlkalo ospalé umlání podnapilého dáčka.
 V+Sbor: „Vzpomeň, Hospodine, na duše svých zesnulých služebníků, tvých nábožných vojnů — Ivana, Semjona, Eustafije, Petra, Matveje, Nikolaje, Maxima, Jevseje, Tarase, Andreje, Děnise, Timofeje, Ivana, Pantěleje, Luky, Josefa, Pavla, Korněje, Grigorije, Alexeje, Fomy, Vasilije, Konstantina, Jermolaje, Nikity, Michaila, Nau-ma, Fjodora, Daniila, Savvatěje — vzpomeň, Hospodine, na všechny, kteří položili svůj život na bitevním poli a přijali korunu mučednickou... přijmi, Hospodine, své padlé v království spravedlivých, kde není ani nemocí, ani bolesti, ani nářku, nýbrž život věčný... Věčná jim budiž památka!“
 H: Pravoslavnému dáčkovi odpovídal luteránský pastor i katolický kněz, tunguzský šaman i mohamedánský mulia.
 S: Nad celým světem se neslo rekvie.
 N: Ale v zemi napojené krví zrála již semena pomsty a hněvu. V hlubinách Petrohradu to temně dunělo a do oken policejních komisařství padaly první kameny...
 I: V Rusku je revoluce
 S: zem kypí v krvi a plame-nech...
 J: V Rusku je revoluce
 S: otřásla se sirá matka země, zachvěl se širý svět...
 L: V Rusku je revoluce
 J: nad celým světem stoupají mračna prachu...
 S: V Rusku je revoluce — vyšlehl plamen a jako bouře oblesl celou zemi.

SLOVO O AUTOROVÍ

Proletářskému spisovateli Arťomu VESJOLÉMU (1899–1937) se revoluce jevila jako pokračování ruské buřičské, pugačovské tradice. Patřil k avantgardním autorům, kteří k literatuře přistoupili jako k prostředku, který jim umožňoval zachytit dynamismus let revoluce a občanské války. Fascinovala ho síla, které dostala do pohybu masu.

V triptychu z občanské války složeného z novel OHNIVÉ ŘEKY (1924), DIVOKÉ SRDCE (1925) a RODNÁ ZEMĚ (1926), zřetelně připomněl, že je přívržencem „montážního stylu“. Neustále obměňoval své základní situace a charaktery, takže rozsáhlejší celky tvořil jako zřetězení volných, někdy až mechanicky spojených výjevů. Nejvýznamnější montáží, bez opory pevné dějové kostry, je epos z národního života RUS KRVÍ UMYTÁ (1926) s kolektivním hrdinou — revolučními masami.

o čem vím

NEJVÝZNAMNĚJŠÍ DIVADELNÍ UDÁ-
LOSTI letošního podzimu na profesio-
nálních scénách byla přehlídka DIVA-
DLO DNEŠKU, kterou uspořádal Čs.
výbor Svazů dramatických umělců spo-
lu se SD Ostrava a KNV Ostrava pod
patronací obou národních ministerstev
kultury. Byla to celostátní přehlídka
výběrového charakteru, na níž vystou-
pilo osm divadel – 4 česká a 4 sloven-
ská – s hrami současných autorů. Vy-
vrcholením přehlídky byla závěrečná
tvůrčí konference. Program přehlídky
byl tento: Divadlo na Vinohradech –
Z. Pluhař – J. Kubát: Opustíš-li mne
(28. 10.), DJZ Prešov – J. Solovič: Věž
naděje (29. 10.), DJKT Plzeň – R. Hrbek
– V. Trapl: Bublich je mezi námi
(30. 10.), Štátní divadlo Košice – I. Bu-
kovčan: První den karnevalu (31. 10.),
DSKN Libeň – V. Trapl: Tobě hrana
zvonit nebude (1. 11.), SND Bratislava
– O. Zahradník: Sóló pro bicí (hodi-
ny), NS Bratislava – I. Bukovčan: Lui-
giho srdce (3. 11.), SD Ostrava –
K. Třebická: Cesta k domovu. K pře-
hlídce samotné se ještě vrátíme.

LETOŠNÍ PRVNÍ MĚSÍC nové diva-
delní sezóny 1973/1974 nebyl drama-
turgicky nijak pestrý. Přinesl řadu zná-
mých titulů. Za zmínku stojí pouze dvě
současné hry. Český Těšín se vrátil ke
slovenské hře nedávno zemřelé autorky
Magdy Matuškové KRISTINA, kterou
před lety uvedlo v Čs. premiéře Realis-
tické divadlo. Druhá novinka měla pre-
miéru 20. září v Krajském divadle
v Příbrami. Je to nová původní hra,
kterou napsal Jiří Korbel a nazval
SOUSEDI. Za zmínku stojí, že jde o ve-
selohru s nevelkým obsazením. Na
scéně J. Dvořáka j. h. hru inscenoval
režisér Emil Kadeřávek.

POLSKÁ TELEVIZE má zvláštní redak-
ci připravující programy, které mají
společný název „Divadlo senzací“. Jde
vlastně o inscenace dramatického vysí-
lání. Ovšem tento pořad je speciálně
zaměřen na vzrušení, napětí a kvalitní
dobrodružný program. Pořady jsou po-
chopitelně velmi oblíbené a mají svůj
přesně určený den v týdnu. O jejich
popularnosti svědčí i to, že polský tisk
o nich nyní, na počátku podzimní se-
zóny, referuje zcela samostatně. A tak
jsme se dočetli, že vedle původní pol-
ské hry Tvář hráče pokeru uvidí polští
televizní diváci ještě v tomto roce
seriál natočený podle P. Quentina To
není možné, miláčku (o tajemství jed-
né vraždy), v němž hraje titulní roli
známá Pola Raksa. Dále to bude ně-

kolikadilný seriál podle románů G. Si-
menona, v němž nebude chybět ani
populární Maigret.

LONDÝNSKÉ NÁRODNÍ DIVADLO
se opět vrací k Čechovově hře VIŠŇO-
VÝ SAD. Mělo ji na repertoáru před
dvěma léty, ale nastuduje ji znovu.
V režii M. Blakemora vytvoří roli Ra-
něvské Constance Cummingssová, Mi-
chael Horden vytvoří Gajeva a Lopa-
china svěřil režisér Denis Quilleymu.

NOVÉ ČÍSLO MOSKEVSKÉHO MĚ-
SÍČNÍKU TĚATR přináší mimo jiné po-
drobné údaje o uvádění her ruského
klasika A. N. Ostrovského, od jehož
narození uplynulo 150 let. Materiály
ukazují, že zatímco v r. 1885 hrály se
Ostrovského hry v celkovém počtu 963
představení, v roce 1972 hrálo 29 her
tohoto dramatika 187 divadel v celko-
vém počtu 3578 představení.

DIVADELNÍ SVĚT si připomněl letos
v červnu 400. výročí narození anglic-
kého dramatika, spisovatele a herce
BEN JONSONA (1573–1637). Pocházel
z londýnské rodiny řemeslníků, a proto
znal velice dobře život obyčejných lidí.
Proslavil se jako autor lidových kome-
dií, které se sice u nás nehrají často,
ale jednu z nich znají naši diváci jistě
– Lišák Volpone. Snad ještě připome-
me, že Jonson byl Shakespearovým pří-
telem, obdivovatelem i kritikem.

PINTER CONTRA VISCONTI, tak se
jmenuje nový spor, který se objevil na
stránkách římského tisku. Visconti totiž
zrežisoval (ano, onen slavný italský fil-
mový režisér – Rocco a jeho bratři,
Gepard) v římském Teatro di Roma
Pinterovu hru Nové časy. Kritiky nebyly
valné. A tak známý anglický dramatik
se přiletěl do Říma podívat na výsle-
dek osobně. Zhrozil se prý a napsal
útočný článek proti svému režisérovi.
O jeho práci se vyjádřil mimo jiné:
„Je to jiskřivé pohrdání autorským prá-
vem... neuvěřitelně vulgární jsou her-
ci, u nichž je navíc zdůrazněn sexuál-
ní prvek...“ Nejprve prý Pinter žádal
ředitelství divadla, aby hru prostě stáhl.
Ale když se vrátil do Londýna, roz-
hodl se jinak – všechno se uvede na
pravou míru, jinak vás budu žalovat!

FIRS ŠIŠIGIN, hlavní režisér Jaroslav-
ského dramatického divadla, píše v so-
větském měsíčníku Těatr velmi zajímavě
o tom, co v současném divadle zna-
mená „právo na experiment“. Cituje
soulasný výrok jednoho svého kolegy,
který říká, že 20. století je století –
atomu a režiséra. Autor článku sou-
hlasí, jde mu však, aby byl režisér
opravdu umělec, který ví co chce a jde
za tím cílevědomě. Neboť takové jsou
požadavky dnešního divadla...

KRITIK NEWYORSKÉHO LISTU FI-
NANCIAL TIMES začíná své úvahy
o uplynulé sezóně slovy: „Snad byly
ještě horší divadelní sezóny, než byla
sezóna 1972/73, ale já si je tedy nepa-
matuji...“ Píše, že se sezóna začala
čtyřmi nepodařenými muzikály (Dude,
Via Galactica, Velvyslanec, Lysistrata),
které stály dohromady 3 milióny dolarů.
Ovšem hodnoty se objevily až později,
v podobě programu Oh, Coward (mon-
táž textů nedávno zemřelého dramatika
Noela Cowarda) a Berlin na Broad-
wayi s Kurtem Weilem (montáž textů
B. Brechta s populární hudební Weilo-
vou). Pomineme-li kritikův nářek, zjis-
time, že k tomu lepšimu v sezóně pa-
třila hra Jazona Millera That Cham-
pionship Season – dostala řadu cen –,
dále hra The Changing Room od Da-
vida Storeye, a že úspěšnou sezónu
měla scéna The Lincoln Centre, kde
mimo jiné uvedli americkou premiéru
Gorkého Nepřátel.

Jednou větou o všem možném: Mi-
lánské Teatro Quartiere uvedlo v režii
Franca Parentiho Majakovského Kou-
pel / Známy anglicky operní skladatel
Benjamin Britten obdržel cenu 100 tisíc
švýcarských franků, kterou věnuje ka-
ždoročně mnichovský průmyslník von
Siemens / Měsíčník Těatr uveřejnil člá-
nek o současném brazilském divadle /
Francouzské divadlo utrpělo obrovskou
ztrátu, ve věku 58 let zemřel znamenitý
režisér a herec Jean-Marie Serreau /
Nová rock-opera, o níž se v Polsku
hodně píše, se jmenuje Nahá. Uvedlo
ji Hudební divadlo v Gdyni. Hudbu
složila skupina Niebesko-Czarny, která
v představení rovněž účinkuje / Fran-
couzský ministr kultury M. Druon svěřil
francouzské tiskové agentuře své pro-
hlášení, že napříště nebude stát sub-
vencovat hry, které rozvracejí, narušují
pořádek a jsou nějak amorální. Levi-
coví divadelníci dobře porozuměli této
výhrůžce a zvedla se vlna protestů,
kterých se zúčastnil např. Planchon,
Barrault a Ionesco / Jednou z nej-
úspěšnějších premiér uplynulé východo-
berlínské sezóny je hra Ulricha Planz-
dorfa Nové utrpení mladého W., vznik-
lá na motivy románu J. W. Goetha.
Českou variantu hry pravděpodobně
uvidíme v pražském Divadle na Vино-
hradech ještě tuto sezónu / Během
svého turné po USA dostal mim Marcel
Marceau nabídku, aby založil v New
Yorku divadlo. Marceau se ještě roz-
mýšlí, neboť chce založit mezinárodní
mimo-scénu a neví, má-li to být ve
Francii nebo v New Yorku / V polském
Teatru (16) píše Z. Sieradzka v super-
lativech o Smočkově Paprsku na laguně
– Činoherní klub. /AFU/

Na titulu Štollův záběr z plzeňské inscenace Gogolových Mrtvých duší na letošním Jiráskově Hronovu

Amatérská scéna, ročník X (Ochotnické divadlo, ročník XIX), číslo 11, listopad 1973. Vydává ministerstvo kultury v nakladatelství Orbis, n. p., Praha 2, Vinohradská 46. — Redakce: Jiří Beneš (vedoucí redaktor), Pavel Bošek. — Grafická úprava: Nina Roháčová. — Technická redakce: Jana Zubíková. — Adresa redakce: 120 00 Praha 2, Vinohradská 2, telefon 22 10 57. — Tiskne Státní tiskárna n. p., závod 2, 120 00 Praha 2, Slezská 13. — Rozšiřuje Poštovní novinová služba, informace o předplatném podává a objednávky přijímá každá pošta i doručovatel. — Cena jednotlivého výtisku 4 Kčs. — © Nakladatelství Orbis, n. p., Praha 1973.

Paní Růžena Hořková je členkou ochotnického souboru v Mýtě od r. 1901. Na Jonákově snímku v roli Babičky ze současné inscenace Maryši

Karlovarské divadlo uvedlo v čs. premiéře hru sovětského dramatika A. Štejna Dny zpívají. Foto M. Tůma